Nr 10 WARSZAWA, 15 MAJA ROKU 1937. ROK XIX

GAZETA ADMINISTRACJI

DWUTYGODNIK

POŚWIĘCONY PRAWU PUBLICZNEMU ORAZ ZAGADNIENIOM ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

TREŚĆ:

REDAKTOR: FRANCISZEK KAUFMAN.

WARUNKI PRENUMERATY:

rocznie	z przesyłką	zł 24.—
kwartalnie	„ „	zł 6—
Pojedyńczy numer		zł 1.20

CENA OGŁOSZEŃ:

strona	1/1	1/2	1/4	1/8
zł	200	120	65	35

Konto czekowe P. K. O. 30192. Konto pocztowe Kartoteka Nr 6 (do sumy 50 zł)

Redakcja i administr.: Trębacka 11. Tel. redakcji 606-17; tel. administracji 606-14. Redakcja rękopisów nie zwraca.

Przemówienie Prezesa Rady Ministrow i Ministra Spraw Wewnętrznych gen. dr SKŁADKOWSKIEGO,

wygłoszone na XIV Zjeździe Związku Miast Polskich w Warszawie w dniu 27 IV r. b.

Ostatni raz miałem zaszczyt przemawiać wobec Panów w r. 1930, a więc na progu odcinka czasu, który występuje okresowo, który występował podobnie jak w Biblii, w t. zw. „latach chudych", które my, w przerażeniu swym, ochrzciliśmy nazwą kryzysu.

Dziś, po 7-miu latach kiedy mówię do Panów, nie mogę stwierdzić, niestety, że ten kryzys już się skończył. Choć życie nasze mknie szybko, mimo to ten kryzys przedłuża „czasy biblijne" i nęka nas jeszcze ciągle.

Dzisiaj jest niewątpliwie lepiej, jest znacznie lepiej, ale my nie chcemy się zatrzymywać na tym obecnym stadium, jakie jest, chcemy, aby było jeszcze lepiej, i zrobimy wszystko, aby sytuacja wyklarowała się całkowicie i aby poprawa nastąpiła całkowita (huczne oklaski).

Nie jest to żaden defetyzm w chwili obecnej, tylko dokładne zdawanie sobie sprawy z tego, że możemy znacznie lepiej urządzić nasze życie, niż jest ono w tej chwili urządzone.

O ile porównamy stan obecny miast ze stanem, który był w momencie odzyskania Niepodległości, to musimy stwierdzić wielkie zasługi miast i wielką poprawę zarówno ich wyglądu zewnętrznego, jak podniesienia poziomu bytu obywateli i wygody życia. Jest to zdobycz, która w ciągu 19 tu lat ugruntowała się w Polsce i która niewątpliwie stanowi dorobek naszych miast.

Łączność miast z życiem Państwa, z wolnością narodu jest daleko mocniejsza, daleko ściślejsza, niż nawet związek wsi. Wiemy przecież, że powstanie Kilińskiego, obrona Warszawy przed oblężeniem króla pruskiego i odpędzenie go od Warszawy pozwoliło Powstaniu Kościuszkowskiemu, mimo niepowodzeń pod Szczekocinami, przetrwać kilka miesięcy; podczas gdy słaby oddźwięk miast w powstaniu listopadowym na okrzyk: „do broni!", stworzył, że powstanie stało się czysto młodzieżowym, że upadło, nie mając okresów nasilenia, tych tak mocnych okresów, jakie miało Powstanie Kościuszkowskie.

Miasta bowiem są ośrodkiem myśli, czucia, poczynań i ideałów obywateli. Prądy, którymi chce żyć Naród, powstają zawsze w mia-

stach. Stąd wychodzą i promieniują na cały naród. Od czasu, kiedy miasta mają większy wpływ na charakter haseł narodu, hasła te stały się bardziej realnymi, bardziej zmierzającymi do życia. Znamy nasze zdolności produkowania wielkich haseł ideowych, za które gotowi jesteśmy umierać i małą naszą zdolność produkowania haseł ciągłych, haseł codziennych, dla których powinniśmy żyć i pracować z dnia na dzień.

Tego rodzaju hasła, bardziej codzienne, zaczynają powstawać i promieniować właśnie w naszych miastach. Bo hasła, które obecnie narastają w sposób coraz bardziej widoczny, które oddawna rzucone, musiałyby się rozwijać, to hasła miejskie rozwoju naszych warsztatów rzemieślniczych, naszego przemysłu, to hasła — aby produkty tych warsztatów i tego przemysłu rozprowadzał po Polsce rzutki, energiczny i odważny kupiec polski (huczne oklaski).

Wchodzimy więc w okres haseł życiowych, haseł codziennych, haseł szarych, które codziennie musimy wzmagać. W realizowaniu tych haseł stają duże przeszkody: Taką przeszkodą jest to, że nie umiemy, nie potrafimy, nie możemy jeszcze zatrudnić wszystkich obywateli miast. Przyrost naturalny ludności, atrakcyjna siła miast, wyższy poziom bytu, bezrobocie wiejskie — sprawia, że miasta są elementem przyciągającym coraz większą ilość ludzi, szukajacych w nich pracy. To nic, że spośród tych ludzi niektórzy są może „fachowymi" bezrobotnymi, którzy nie chcą pracować. Większość naprawdę szczerze chce pracy, szuka jej i nie mogąc znaleźć na wsi, wpycha się do miasta. Tu miasta stoją w ciężkiej sytuacji. Stoją w ciężkiej sytuacji nie tylko dlatego, że w danej chwili nie mogą zatrudnić tych wszystkich ludzi, ale dlatego, że często napotykają przeszkody w stopniowym zatrudnieniu przybywających do nich, a poszukujących pracy.

Tę przeszkodę, która usiłuje wstrzymać rozwój naszego życia gospodarczego i politycznego, — nazwę tu bez żadnych ogródek — jest nią niewatpliwie komunizm i agitacja komunistyczna (huczne oklaski).

Agitatorzy komunistyczni żerują na najbardziej nieszczęśliwych ludziach, t. zn. ludziach pozbawionych pracy. Z tego miejsca najsłabszego, które dopiero wzmocnić musimy, usiłują zatruć atmosferę naszych miast. Dlatego chcąc walczyć z komunizmem, musimy iść do gniazda, w którym usiłuje on się usadowić.

Wszyscy, jak tu jesteśmy w sali, wiemy, że gotowi jesteśmy wypowiedzieć komunizmowi walkę na śmierć i życie (huczne oklaski).

Ja to mówię na Zjeździe Miast, bo to nie jest żadna polityka. Walka z komunizmem to nie polityka, to walka o wolność indywidualną Polaka, do której jesteśmy tak bardzo przywiązani i której zawsze pragnąć będziemy dla siebie (huczne oklaski).

Walka z komunizmem to jest walka o polski charakter Ojczyzny, a innego charakteru w niej nie chcemy (huczne oklaski). I dlatego musimy iść do tej walki z komunizmem tam, gdzie on jest, to znaczy musimy zwalczać bezrobocie, musimy o ile możności w naszych granicach stworzyć ten moment, żeby ludzie, potrzebujący pracy, pracę tę znaleźli.

Odpowiedzialności za to zagadnienie nie chciałbym przerzucić z Rządu na miasta. Obowiązkiem Rządu jest przede wszystkim rozpędzenie wielkiego koła przemysłu i handlu, które wciągnęłoby w siebie jak największą ilość ludzi. Obowiązkiem Rządu jest pomóc za pośrednictwem Funduszu Pracy, aby pewna część bezrobotnych znalazła zatrudnienie w robotach najbardziej celowych, może nawet mniej rentownych, aby tylko ich zatrudnić.

Obowiązkiem miast jest sprawiedliwy stosunek do ludzi, posiadających pracę i nie posiadających jej oraz zatrudnienie możliwie dużo bezrobotnych.

Stąd też, chcąc walczyć z komunizmem, zwalczyć to bezrobocie, muszą miasta nastawić na to swoje budżety i całość swej działalności. I w tych budżetach są momenty, które można bez naruszenia równowagi na te kwestie nakierować, a nie trzeba tylko czekać, aż Rząd załatwi sprawę. Rząd musi zatrudnić część bezrobotnych, a miasta muszą zatrudnić drugą część. To musi być wspólna akcja, bez wyczekiwania aż jedna strona zrobi więcej.

Dlatego, witając Panów dziś i życząc owocnych obrad, stawiam przed Panami te dwa zagadnienia, które być może odbiegają od waszych trosk codziennych, które nie są może troskami waszych wszystkich miast, ale muszą być troską ogólną: walka z komunizmem, zatrudnienie bezrobotnych. Jeżeli te zagadnienia naświetlicie i wykonacie z energią, z wielkim impulsem, to napewno wtedy przysłużycie się Ojczyźnie (huczne oklaski).

MARIAN KLENOWICZ

„ZAŚWIADCZENIA"
(PRZYCZYNEK DO AKCJI ODCIĄŻENIA SAMORZĄDU).

Dwukrotnie już na łamach „Gazety Administracji" poruszałem sprawę obciążeń samorządu, zwłaszcza w dziedzinie sprawozdawczości i tych obowiązków gmin, które nie mają nic wspólnego z zakresem działania samorządu[1]).

W niniejszym artykule pragnę omówić jedne z najbardziej dotkliwych obciążeń samorządu, jakimi są „zaświadczenia", wydawane przez zarządy miejskie i gminne. Są to stwierdzenia pewnego stanu faktycznego, związanego ze stosunkami osobistymi czy gospodarczymi obywatela. Mieszczą się one bądź w ramach zakresu poruczonego gminy, bądź własnego.

Procedura przy wydawaniu omawianych zaświadczeń jest naogół uciążliwa; poza bowiem dokumentami będącymi w posiadaniu stron, czy księgami wzgl. ewidencjami, znajdującymi się w zarządzie gminnym, jako oparcie dla tych dowodów służy przeważnie protokólarne przesłuchanie świadków, osobiste dochodzenia na miejscu i t. p.

Jak dalece wydawanie zaświadczeń przez zarządy miejskie wzgl. gminne obarcza samorząd, świadczy fakt, że urzędnik gminy zużywa przeciętnie od 35 do 50% czasu na czynności z tym związane.

Takie akty, jak zaświadczenia kwalifikacyjne dla celów reformy rolnej, jak stwierdzenie stanu posiadania, czy tranzakcji dla uzyskania kredytów z Banku Gospodarstwa Krajowego, stwierdzenie prawdziwości danych, dotyczących osób i stosunków gospodarczych, ubiegających się o pożyczkę z funduszu zapomogowego reformy rolnej, zaświadczenia stwierdzające okres czasu samodzielnego prowadzenia rzemiosła, wystawianie świadectw osobom pokąsanym przez zwierzęta wściekłe, udającym się do zakładu pasteurowskiego, poświadczenia stwierdzające okres niefunkcjonowania zakładu przemysłowego, poświadczenia dla uzyskania

---

[1]) „Sprawozdawczość w administracji" — nr 7 z r. 1935 oraz „Odciążenie gmin" — nr 22 z r. 1936.

ulg podatkowych, zaświadczenia o wartości szacunkowej obiektu jako przedmiotu zastawu, o stanie zamożności dla uzasadnienia prośby w sprawach podatkowych, czy ubezpieczeniowych — oto mniej więcej rodzaje ważkich dla obywatela „zaświadczeń".

Strona dla uzyskania takiego czy innego dowodu z dziedziny swoich stosunków winna zwrócić się do gminy, co — rzecz prosta — odpowiada interesowi obywatela. Chodziłoby jednak o to, aby urzędy i instytucje ograniczyły swoje wymagania w tym kierunku do potrzeb istotnie nieodzownych. Np. niektóre urzędy do każdego podania, bez względu na aktualność niedawno złożonego przez stronę zaświadczenia do innego podania, zawsze domagają się nowego. Kiedy indziej urząd żąda zaświadczenia o zlikwidowaniu przedsiębiorstwa, znajdującego się w siedzibie urzędu, jakkolwiek o wiele sprawniej i prościej byłoby zbadać stan faktyczny przez własne, liczniejsze nieraz, organa na miejscu. Poza tym niejednolita praktyka władz wywołuje też różne niezrozumiałe komentarze stron, od jednej strony urzędy domagają się różnych zaświadczeń, od innych nie. W pierwszym wypadku strona straciła czas i opłaciła gminie należne opłaty, w drugim wypadku zaś została ona w mniemaniu innych niesłusznie uprzywilejowana.

Zaświadczenie żądane przez niektóre instytucje, np. przez banki państwowe o ocenę wartości szacunkowej obiektów, nieraz wprost przekraczają możności pracowników gminnych. Niektóre instytucje żądają zaświadczenia zarządu gminy nawet tam, gdzie oryginalny dokument stanowi niewątpliwie dostateczny dowód w sprawie, np. o przekazanie pewnej sumy zagranicę. W takich razach dokumenty finalizujące odnośną tranzakcję nie są dla instytucji dewizowych wystarczające, gdyż wymagają, aby zarządy miejskie wystawiały zaświadczenia oparte na dokumentach.

O rozmiarach obciążenia w tym wypadku świadczy ilość i rodzaj zaświadczeń wydawanych przez zarządy miejskie i gminne; łącznie liczba zaświadczeń przekracza cyfrę 120. Z tego około 70% przypada na t. zw. zakres poruczony, gdy pozostałe 30% należą do zakresu własnego.

Wśród wydawanych zaświadczeń przez poszczególne działy administracji, na pierwszym miejscu należy wymienić dział rolny; zwłaszcza zarządy gminne wiejskie w tym dziale są najbardziej obciążone, co ze względu na strukturę rolną gospodarstwa społecznego jest zupełnie zrozumiałe. Następne miejsce zajmuje dział wojskowy, dalej dział ogólno-administracyjny, sprawy przemysłowe. Z kolei wymienić należy

dział ubezpieczeń i opieki społecznej, dział zdrowia, sprawy budowlane; wreszcie skarbowe, sądowe, szkolne obejmują kilka najprzeróżniejszego gatunku poświadczeń. Do tego dochodzi jeszcze stwierdzanie własnoręczności podpisów, oparte na kodeksie zobowiązań, przepisach szkolnych, przepisach pocztowych i t. d.

Cały szereg zaświadczeń opiera swój byt na rozszerzającej interpretacji niezbyt jasno sformułowanych przepisów, jak np. art. 28 ustawy inwalidzkiej. Wiele też z nich jest wydawanych na podstawie jednostronnych żądań poszczególnych instytucji i urzędów, głównie niezespolonych.

W sprawach rolnych, np. Bank Rolny bez wyraźnej podstawy prawnej wymienia w kwestionariuszach gminę, jako władzę przez nią powołaną do stwierdzenia stanu faktycznego. W sprawach ubezpieczeniowych art. 133—stanowiący, że zarządy miejskie i gminne współdziałalą z zakładami ubezpieczeń społecznych—powoduje, że zakłady te we wszystkich kwestiach zwracają się do gmin. Charakterystycznym jest również fakt zwracania się do gmin w tych sprawach, które z natury swej nie mogą być przez gminy załatwiane, np. zaświadczenie w sprawach parcelacyjnych, które wymaga od gminy stwierdzenia niekaralności petenta lub też wyjaśnienie kwestii czy petent nie zdezerterował z wojska polskiego. Szczególnie znamienne jest żądanie, aby gmina stwierdziła czy petent ubiegający się o nabycie ziemi brał kiedykolwiek samowolnie cudze grunty w posiadanie. Niemniej problematyczną wartość posiadać musi zaświadczenie, żądane przez różne instytucje kredytowe o stanie materialnym pożyczkobiorców i żyrantów. Tego rodzaju rzeczoznawstwo przekracza możliwości gminy w zakresie ustalania rzeczywistych danych. Zarówno w tych ostatnich, jak i w podobnych wypadkach zaświadczenia oparte są często na fikcji. Do takich należy również potwierdzenia na świadectwach pokrycia o urodzeniu zwierzęcia, oparte na art. 7 rozporządzenia Min. Reform Rolnych z 23 XII 1926 (Dz. U. poz. 51 z 1927).

Gąszcz przepisów dotyczących pośrednio różnego rodzaju zaświadczeń oraz brak skodyfikowanego zbioru tych zaświadczeń, nie pozwolił widocznie zastanowić się dotychczas nad tym, które z nich jako niepotrzebny balast należałoby wyeliminować.

Z tego powodu przytaczam wykaz najbardziej rozpowszechnionych „zaświadzeń", który ułatwi orientację w całości zagadnienia:

I.

Rolne.

Reforma rolna.

Stwierdzanie autentyczności deklaracji właścicieli nieruchomości o stanie posiadania	art. 16 ustawy z 28 XII 1925 o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. poz. 1 z 1926).
Wystawianie świadectw kwalifikacyjnych rolniczych dla celów reformy rolnej	art. 52 „

Scalenie.

Stwierdzanie okoliczności faktyczn. w podaniach o zwolnienie lub odroczenie opłat za wykonywanie scalenia	art. 11 i 12 ustawy o scaleniu gruntów (Dz. U. poz. 833 z 1927).
Stwierdzanie autentyczności uchwał o zaniechanie rozpoczętego scalenia	art. 39 „
Stwierdzanie stanu posiadania osób podpisanych pod uchwałami o zaniechanie scalenia	§ 27 rozp. wyk. do ustawy o scaleniu gruntów (Dz. U. poz. 763 z 1928).
Stwierdzanie podpisów na deklaracjach w sprawie poddania scaleniu gruntów oraz na zobowiązaniach na przeniesienie zabudowań z tych gruntów	§ 43 „

Zniesienie służebności.

Stwierdzanie pełnomocnictw osób, biorących udział w postępowaniu o zniesienie służebności	art. 5 rozp. Prezydenta R. P. o zniesieniu służebności (Dz. U. poz. 75).
Stwierdzanie umów w sprawie zniesienia służebności	art. 19 „
Stwierdzanie uchwał o wyborze 3-ch pełnomocników właścicieli do postęp. o zniesienie służebności	art. 4 „
Stwierdzanie odpisów umowy z mierniczym w związku z podaniami o zaliczkowe pokrycie kosztów	§ 26 rozp. Min. Ref. Rolnych z 21.V.1927 w sprawie opłat przy znoszeniu służebności (Dz. U. poz. 485).
Stwierdzanie listy osób b. właścicieli osad tabelowych, którzy znoszą swe służebności	§ 11 rozp. wyk. Min. Ref. Rol. z 14.II.1927 (Dz. U. poz. 110).

Zapomogi i kredyt ulgowy.

Uwierzytelnianie odcisków palców lub znaków osób nie umiejących lub nie mogących pisać, a ubiegających o pożyczki z funduszów państw. lub państw. instytucji kredytowych	art. 1, 2 ustawy z 23.III 1929 o wystawianiu skryptów dłużnych (Dz. U. poz. 260)
Stwierdzanie prawdziwości danych, wymienionych w kwestionariuszach, dotyczących osób i stosunków gospodarczych ubiegających się o pożyczkę z Funduszu zapomóg i kredytu ulgowego	§ 7 rozp. Min. Ref. Roln. z 23.XII.1926 (Dz U. poz. 51 z 1927) o zasadach administrowania funduszem zapomóg i kredytu ulgowego
Stwierdzanie okoliczności uzasadniających przyznanie ulgi w spłacie kredytu uzyskanego z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego	§ 24 „

Wykup gruntów.

Autoryzowanie aktów umowy stron o wykup gruntów	art. 12 ustawy z 18 III 1932 o wykupie gruntów podlegających ustawie o ochronie dzierżawców rolnych (Dz. U. poz. 2 z 1936.

Nabycie ziemi.

Poświadczenie wiarogodności danych zawartych w zgłoszeniach o nabyciu ziemi, stwierdzania obywatelstwa petentów, ich niekaralności za przestępstwa przeciwko Państwu i za dezercję z wojska polskiego, względnie stwierdzanie w formie zaświadczeń, że nabywcy weszli w posiadanie gruntów	art. 30 ust. z 11 VIII 1923 r. (Dz. U. poz. 706).

Różne.

Zaświadczenia dla właścicieli gruntów, na których terenie nastąpiło przymusowe lądowanie statków powietrznych, stwierdzające wysokość wyrządzonej szkody	art 69 rozp. z 14 III 1928 (Dz. U. poz. 437) i okólnik Min. Spraw Wewn. z 1932 (Dz. Urz. M. S. Wewn., poz. 72).
Zaświadczenia dla producentów rolnych o sprzedaży wełny (krajowego pochodzenia)	Zarządzenie Urzędu Wojewódzkiego.

Hodowlane i weterynaryjne.

Świadectwa miejsca pochodzenia zwierząt w miastach	§ 4 rozp. Min. Rolnictwa z 22 III 1928 o zaopatrywaniu zwierząt w świadectwa miejsca pochodzenia (Dz. U. poz. 408)
Zaświadczenia o dokonaniu zgłoszenia ogiera podlegającego opłacie na zasadzie ust. z 13 III 1934 (Dz. U. poz. 284)	§ 3 instrukcji Min. Roln. i Ref. Roln z 20 II 1936.
Poświadczenie na świadectwie pokrycia o urodzeniu zwierzęcia	Art. 7 ust. 2 ustawy z 13 III 34 o nadzorze nad hodowlą koni (Dz. U. poz. 284).
Zaświadczenia wydawane osobom pragnącym nabyć sól spiżową dla bydła, stwierdzające ilość głów posiadanego inwentarza żywego, dla którego sól ma być przeznaczona	§ 18 rozp Min. Skarbu z 17 XII 1923 o obrocie solą (Dz. U. poz. 795).

Łowieckich.

Zaświadczenie podpisów osób na zgłoszeniu obwodu łowieckiego do rejestracji	rozp. Prezydenta R. P. z 23 XII 1927 o prawie łowieckim (Dz. U. poz. 934), zmienione rozp. Prezydenta R. P. z 11 VII 1932 (Dz. U. poz. 622).
Poświadczanie pełnomocnictw do zastępowania na walnym zebraniu spółki łowieckiej	§ 11 wzorowego statutu spółki łowieckiej (rozp. Min. Roln. z 19 I 1928 (Dz. U. poz. 161).

II.

Administracyjne.

Obywatelstwo.

Zaświadczenia o wpisie do rej. 1 i 2 sumarycznego stwierdzenia obywatelstwa	Okólnik M. S. W. z 28 II 1925 nr B. E. 1001/25, okólnik M. S. W. z 13 I 1926 nr B. E. 238/26, i p. 5 okólnika M. S. W. nr 73/35 Dz. Urz M. S. W. nr 37 poz. 197 z 1935).

Zaświadczenia o pobycie w dniu 30 IV 1921 t. j w dniu ratyfikacji Traktatu Pokoju, zawartego w Rydze	wynika z art. VI Traktatu Ryskiego (Dz. U. poz. 300 z 1921).
Wyciągi z ksiąg stanowych (zaświadczenia o zapisie do ks. stanowych)	wynika z art. a p. 1 litera „d" ustawy z 20 I 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. poz. 44).

Ewidencja ludności.

Zaświadczenia o dokonanym meldunku (potwierdzenia zameldowania i wymeldowania)	art. 12 rozporządzenia Prez. R. P. z 16 III 1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. U. poz. 309) w brzmieniu ustawy z 15 III 1932 (Dz. U. p. 390).
Zaświadczenia urzędowe (informacje) wynikające z prowadzenia przez gminy ewidencji ruchu ludności	art. 1 „
Odpisy dowodów zmiany miejsca zamieszkania (wzór A) wzgl. dowodów zamieszkania (wzór B)	§ 30 rozp. M. S. W. z 23 V 1934 o meldunkach i ks. ludności (Dz. U. poz. 489).
Poświadczenia mieszkania	§ 10 „
Dowody osobiste, wydawane jako dowód tożsamości i zamieszkania w gminie	art. 18 rozp. Prezydenta R. P. z 16 III 1928 o ewidencji i kontroli ruchu ludności w brzmieniu ustawy z 15 III 1932 Dz. U. poz. 390 i § 1 rozp. M. S. W. z 29 XI 1928 o dowodach osobistych (Dz. U. poz. 898).
Zaświadczenia o tożsamości osoby używającej dwóch lub więcej nazwisk	do różnych spraw (podstawy prawnej brak).

Metrykalne

Zaświadczenia metrykalne (wyciągi z ks. metrykalnych) sektantów	p. 39 „najwyższego ukazu imiennego" z 17 X 1906 (zbiór ustaw b. ces. ros. nr 245 poz 1728 z 1906).

Pomiarów Państwa.

Poświadczenie, że poszkodowany przy pomiarach jest znany gminie jako właściciel wywłaszczonego wzgl. zajętego gruntu	art. 4 p. 2 ustawy z 28 I 1932 (Dz. U. poz. 125).

Leśne.

Zaświadczenie protokółów sporządzanych przez organa adm. lasów Państw. dla wypłaty wynagrodzenia osobom biorącym udział w gaszeniu pożarów leśnych	ustawa leśna rosyjska (zbiór praw b ces. ros. Tom VIII część I z 1905).

Budowlane.

Zaświadczenia stwierdzające datę rozpoczęcia, zakończenia i oddania do użytku nowowznoszonych budowli, jak również budynków istniejących nie objętych ewidencją statystyczną (wzniesionych przed rokiem 1931), stan budynków pod względem bezpieczeństwa i przydatności na cele mieszkalne i inne, dane dotyczące rozmiaru i charakteru wykonanych robót budowlanych przy budowie, przebudowie, rozbudowie i wszelkiego rodzaju remontach	art. 385 rozp. z 16 II 1928 o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U poz. 202), zmienionego rozp. z 14 VII 1936 (Dz. U. poz 405).

Poświadczenie o położeniu działek budowlanych w granicach adm. miasta (na planach sporządzanych przez mierniczych)	dla przedstawienia notariuszowi przy sporządzaniu aktów kupna sprzedaży jako uzasadnienie.
Poświadczenie zgodności z cenami rynkowymi cen podanych w kosztorysach robót budowlanych	dla uzasadnienia podań w sprawach podatkowych i pożyczkowych.
Zaświadczenia z rejestru (ewidencji) nieruchomości miast dotyczące składu nieruchomości, położenia, sposobu użytkowania i t. d.	"
Zaświadczenia stwierdzające stan cen rynkowych na materiały budowlane i robociznę	wydaje się na żądanie władz dla użytku przy przetargach i sprawdzaniu rachunków przedsiębiorców budowlanych.

Ubezpieczenia od ognia.

Zaświadczenia o zgłoszeniu ukończonych budowli do ubezpieczenia	art. 22 rozp. z 27 V 1927 o przymusowym ubezp. od ognia i o P. Z. U. W (Dz. U. poz. 23 z 1933).
Zaświadczenia o zaszłych zmianach w ubezpieczonej budowli	art. 33 "
Stwierdzenie częściowej oraz całkowitej odbudowy spalonego budynku	art. 39 pkt. 4 "

Rzemieślniczych.

Uwierzytelnianie świadectw pryncypałów nienależących do korporacji, a stwierdzających przebyty przez uczniów przemysłowych czas nauki	art. 124 rozp. Prezydenta R. P. z 7 VI 1927 o prawie przemysłowym (Dz. U. poz. 468).
Zaświadczenia stwierdzające czasokres samodzielnego prowadzenia rzemiosła	art. 198 ust. 4 wyżej powołanego przepisu prawnego.
Zaświadczenia wydawane uczniom przemysłowym w razie śmierci pryncypała nienależącego do korporacji, stwierdzające przybyty czas nauki	art. 122 wyżej powołanego przepisu prawnego.

Zdrowie publiczne.

Wystawianie świadectw osobom pokąsanym przez zwierzęta wściekłe lub podejrzane o wściekliznę, udającym się do zakładu pasteurowskiego	§ 4 rozp M. S. W. i M. R. z 2 II 1926 (Dz. U. poz. 145) w przedmiocie zwalczania wścieklizny u ludzi i zwierząt.
Stwierdzanie zgonu (karty zgonu)	art. 3 ust. z 17 III 1932 (Dz. U. poz. 359) z 1934.
Świadectwa o szczepieniu ochronnym przeciwko ospie	art. 3 ust. z 19 VII 1919 (Dz. U. poz. 113 z 1934) i § 11 rozp. Min. Zdrowia Publ. z 15 III 1922 (Dz. U. poz. 261).
Wystawianie uczniom po odbytej chorobie zakaźnej świadectw stwierdzających dokonanie odkażenia mieszkania i odzieży	pismo okólne Min. Op. Społ. z 31 XII 1932 nr Z. Z. 27/1/5 choroby zakaźne w szkołach.
Stwierdzanie miejsca zamieszkania chorych, leczonych w szpitalach publicznych	art. 4 ust. z 1926 r. (Dz. U. poz. 214) i § 8 rozp. M. S. Wewn. z 9 IX 1927 (Dz. U. poz. 861 (zmienionego rozp. tegoż Min. z 14 II 1931 (Dz. U. poz. 196).
Wystawianie świadectwa możności lub niemożności pokrycia kosztów leczenia	§ 13 rozp. Min. Spraw Wewn. z 19 IX 1927 (jak wyżej).

Szkolnictwo.

Deklaracje szkolne.

Stwierdzanie deklaracji rodziców, występujących z żądaniem nauczania dzieci w języku macierzystym	ustawa z 31 VII 1924 o organizacji szkolnictwa (Dz. U. poz. 766) i § 8 rozp. wyk. z 7 I 1925 (Dz. U. poz. 33).

Przymus szkolny.

Wydawanie zaświadczeń, stwierdzających, że młodociany, który zgłosił się do szkoły nie może być przyjęty z braku wolnych miejsc	§ 4 rozp. Min. Pracy i Op. Społ. o wykonaniu obowiązku szkolnego z 31 XII 1924 (Dz. U poz. 40 z 1925).

Komunikacyjne.

Wydawanie zaświadczeń dla otrzymania koncesji na zarobkowy przewóz osób pojazdami mechanicznymi w obrębie gminy	rozp. z 6 IV 1934 (Dz. U poz. 226) o zarobkowym przewozie osób.
Zaświadczenie o uprawnieniu wykonywania przewozów przez właścicieli pojazdów mechanicznych	§ 17 "

Sprawy skarbowe.

Zaświadczenia o ilości pozostających na utrzymaniu członków rodziny płatnika podatku dochodowego	w związku z art. 27 i 28 ustawy o państw. podatk. dochodowym (Dz. U. poz. 715 z 1934.
Zaświadczenia stwierdzające okres niefunkcjonowania zakładu przemysłowego lub handlowego	do spraw o zniesienie podatków.
Zaświadczenia wydawane właścicielom nowowznoszonych budowli dla uzasadnienia prawa korzystania z ulg podatkowych	§ 33 rozp. wyk z 3 XI 1927 o rozbudowie miast (Dz. U. poz. 913) i § 16 rozp. Min. Skarbu z 7 VI 1934 (Dz. U. poz. 494).
Zaświadczenia wydawane właścicielom domów względnie lokatorom o dacie budowy domu i oddania do użytku mieszk. (dla dołączenia do odwołań od wymiaru podatku)	w związku z rozp. Prezydenta R P. z 14 XI 35 o podatku od lokali (Dz. U. poz. 5ι5).
Zaświadczenia o ilości zajmowanych pomieszczeń	"
Zaświadczenia wydawane przedsiębiorcom budowlanym w kwocie, na jaką wykonano roboty dla gminy	dla uzyskania ulg podatkowych.
Zaświadczenia stwierdzające rozmiar klęsk żywiołowych dla uzyskania ulg w podatku gruntowym	art. 17 ustawy z 15 VI 1923 (Dz. U. poz. 5?5) oraz §§ 6, 8, 10 i 11 rozp. z 29 IX 1923 (Dz. U. poz. 797).
Zaświadczenia wydawane właścicielom gospodarstw rybnych o ilości złowionych ryb w czasie okresowych połowów	do spraw podatkowych.
Poświadczenia stwierdzające zwolnienie od podatku od uboju i odnotowanie tych danych na wydawanym posiadaczowi świadectwie wozu	§ 7 rozp. wyk. z 30 X 1933 (Dz. U. poz. 684) o państw. podatku od uboju.
Zaświadczenia stwierdzające ilość zabitych sztuk w rzeźniach przez rzeźników	do podań o ulgi podatkowe.

Sprawy ubezpieczeniowe.

Zaświadczenia wydawane pozostającym bez pracy pracowników umysłowych, stwierdzające ich stan rodzinny, oraz zawierające wykaz niezarobkujących, a pozostających na ich utrzymaniu członków rodziny. Ponadto stwierdzanie na tychże drukach na żądanie Zakł. Ubezp. Społ. szeregu danych dotyczących członków rodziny bezrobotnego	§ 13 i 16 rozp. o rejestracji i kontroli pozostających bez pracy pracown. umysł. Min. Pracy i Op. Społ. z 13 VI 1930 (Dz. U poz 459) i art 133 rozp. z 24 XI 1927 (Dz. U. poz. 911).
Zaświadczenia o ustaniu zatrudnienia dla pracowników umysłowych	art. 123 ust 3 rozp z 24 XI 1927 o ubezp. pracown. umysł. (Dz. U. poz. 911) i § 11 pkt. 3, rozp. Min. Pracy i Opieki Społ. z 13 VI 1930 (Dz. U. poz. 459).
Zaświadczenia wydawane osobom pozostającym bez pracy (pracown. fizyczn.) do zgłoszenia prawa do zasiłków z funduszu pracy	§ 8 rozp. Min Pracy i Op Społ. z 2 VII 1932 (Dz U. poz. 556).
Zaświadczenia o zwolnieniu z pracy dla pracowników fizycznych	art, 29 ust. z 18 VII 1924 o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (Dz. U. poz. 555 z 1932) i § 7 rozp. Min. Pracy i Op Społ. z 2 VII 1932 (Dz U. poz. 556).
Zaświadczenia wydawane osobom otrzymującym rentę inwalidzką w okresie pozostawania bez pracy w ostatnim półroczu i wysokości zarobków miesięcznych	art. 288 ust. z 28 III 1933 o ubezp. społ. (Dz U. poz. 396) i art. 114 oraz 133 rozp. z 24 XI 1927 o ubezp. prac. umysł. (Dz. U. poz. 911).
Zaświadczenia wydawane osobom ubezpieczonym w zakł. ubezp. społecznych o członkach rodziny pozostających na wyłącznym utrzymaniu ubezpieczonego	

W sprawach stanu majątkowego i rodzinnego.

Zaświadczenia o stanie majątkowym, dochodowym pożyczkobiorcy i żyrantów	żądane od pożyczkobiorców przez państwowe i samorządowe instytucje bankowe.
Zaświadczenia o wartości szacunkowej obiektu nieruchomego	dla uzasadnienia próśb o pożyczki w sprawach podatkowych i ubezpieczeń prywatnych i t. d.
Zaświadczenia o a) stanie majątkowym i rodzinnym, b) niezamożności c) ubóstwie.	jako pośrednia podstawa prawna: 1) rozp. Min. Sprawiedl. z 18 III.1924 (Dz U. poz. 284), 2) pismo okólne Min. Spraw Wewn. z 28.XII.1934 (Dz. Urz. poz. 295) i z 5.III 1935 (Dz. Urz poz. 42), 3) okólniki Min. Spraw Wewn. — Zbiór zarządzeń M. S. Wewn. za lata 1918 — 1930 r. str. 168, 170, 1525 i 1756).

O przyznanie prawa ubogich w postęp. sądowym i orzecznictwie administracyjnym.

Zaświadczenia do wniosków o przyznanie prawa ubogich w postępowaniu sądowym: a) karnym, b) cywilnym i orzecznictwie administracyjnym.	1) art. 576 k. p. k. (Dz. U. poz. 725 z 1932) i § 29 rozp. Min. Sprawiedl. z 15.VI.1929 (Dz. U. poz. 352), 2) art. 112 k. p. c. (Dz U. poz. 934 z 1932, 3) art. 101 ust. o Najw. Trybunale Adm. (Dz U. poz. 806 z 1932), ponadto okólnik Min. Spraw Wewn. nr 101 z 13 VII 1934 (Dz Urz. nr 19 poz. 123).

Stwierdzanie własnoręczności podpisów (w różnych sprawach).

Uwierzytelnianie podpisów na umowach osób podpisujących za niepiśmiennego, lecz umiejącego czytać	art. 113 kodeksu zobowiązań (Dz. U. poz 598 z 1933).
Stwierdzanie znaków osób nie umiejących, lub nie mogących pisać, na deklaracjach do spółdzielni	art. 18 ustawy z 29 X 1920 o spółdzielniach (Dz. U. poz. 495 z 1934).
Stwierdzanie podpisów członków zarządu spółdzielni zgłaszających spółdzielnię do sądu rejestrowego	art. 5 „
Stwierdzanie podpisów nowych członków zarządu spółdzielni przy zgłoszeniu zmian do sądu rejestr.	art. 34 „
Stwierdzanie podpisu lub znaku ręcznego przy odbiorze przesyłek lub przekazów	§ 243 ordynacji pocztowej z 1931 r. w brzmieniu rozp. z 13 X 1934 r. (Dz. U. poz. 828).
Stwierdzanie podpisu osoby na dokumencie oddawczym	§ 248 „
Stwierdzanie podpisu osób trzecich na wekslu ciągnionym lub własnym za osobę niepiśmienną lub nie mogącą pisać	art. 73 i 103 prawa wekslowego (Dz. U. poz. 282).
Stwierdzanie podpisu osoby dysponującej wkładem oszczędnościowym na pełnomocnictwie do odbioru gotówki	§ 13 postanowień o obrocie oszczędn. P. K. O. (postanowienia te zawierają książeczki wkładowe P. K. O.).
Poświadczenia dla wierzyciela składającego pisemnie swój głos na zgromadzeniu zwołanym dla układu pomiędzy kupcem zawieszającym wypłaty a wierzycielami	art. 51 prawa o postępowaniu układowym (Dz. U. poz. 836).

Uwaga: Poza tym gminy stwierdzają podpisy w całym szeregu przygodnych wypadków tu nie objętych.

Różne

a) Aprowizacja.

Zaświadczenia o cenach artykułów pierwszej potrzeby w danym okresie	żądane w sprawach sądowych o przeliczenie wartości dostarczonych względnie przyrzeczonych artykułów pierwszej potrzeby.

b) Daniny komunalne.

Zaświadczenia stwierdzające uiszczenie i wysokość zaległych danin komunalmych	żądane przy licytacjach nieruchomości.

c) Radiofonia.

Zaświadczenia o ubóstwie osób ociemniałych i o braku innych źródeł dochodu przez inwalidów wojennych poza zaopatrzeniem z funduszów publicznych	żądane w sprawach zwolnienia od opłat radiofonicznych (§ 12 rozp. Min. P. i T. z 1 X 1936 (Dz. U. poz, 548).

d) Pszczelnictwo.

Zaświadczenia o ilości utrzymywanych pni pszczół	dla zakupu skażonego cukru dla pszczół.

Kończąc omówienie poruszonego zagadnienia, dochodzimy do następujących wniosków:

1) zadania związane z wydawaniem „zaświadczeń" wymagają najwięcej czasu i kosztów;

2) brak jednolitego wykazu obowiązujących gminę zaświadczeń powoduje stałe rozszerzanie się żądań w tym kierunku ze strony poszczególnych urzędów i instytucji;

3) brak jest wyraźnego przepisu, by po uprawomocnieniu się jakiejś sprawy zwracano stronie „zaświadczenie", które z powodzeniem może służyć do innej sprawy;

4) nie ma racji, aby dokumenty, czy w ogóle dowody bezpośrednie, miały być autoryzowane zaświadczeniem gminy;

5) gminy nie mają w wielu wypadkach możności ustalania stanów faktycznych w celu wydawania zaświadczeń dla instytucji kredytowych;

6) mnożenie balastu papierowego w związku z żądaniem różnych zaświadczeń mogłoby być zatamowane przez wprowadzenie dla każdego obywatela raz na zawsze wydanego dokumentu osobistego, któryby zawierał cały jego rodowód, jego stosunki osobowe, rodzinne, gospodarcze, społeczne i t. p. W ten sposób staną się w przyszłości zbędne dokumenty osobno identyfikujące obywatela, osobno stwierdzające jego obywatelstwo, osobno jego ślub, dalej niepotrzebne by były osobne książeczki wojskowe, a nawet karty rzemieślnicze, przemysłowe; do tego też dowodu komisarz ziemski mógłby wpisać dowód własności ziemskiej, inny — posiadanie obwodu łowieckiego, ew. zezwolenie na broń i t. p. Na tej drodze zniknęłaby też zmora przeróżnych zaświadczeń, których wydobywanie co jakiś czas stanowi dla obywatela prawdziwą udrękę moralną i materialną.

STASEK LEON

NORMY ROZPORZĄDZEŃ WOJEWODÓW W SPRAWIE ŚWIADCZEŃ W NATURZE

Ustawa o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne, zwana popularnie ustawą szarwarkową, Dz. U. poz. 204 z 1935 r., nie uwzględnia zupełnie zwolnień od świadczeń w naturze.[1]) Natomiast ustawa ta przewiduje szereg ograniczeń w stosowaniu świadczeń. Ograniczenia te dotyczą wysokości obciążenia świadczeniami, czasu, miejsca i sposobów wykonania świadczeń. Wyraz konkretny tym ograniczeniom dają rozporządzenia wojewodów, wydawane na podstawie art. 8 wymienionej ustawy przy udziale wydziału wojewódzkiego, współdziałającego z głosem stanowczym.

Normy, zawarte w rozporządzeniach wojewodów, określają:

1) najwyższe dopuszczalne granice obciążenia świadczeniami w naturze na wszystkie cele, przewidziane w ustawie, w stosunku do podstawy wymiaru,

2) okresy czasu pilnych robót polnych i leśnych z uwzględnieniem warunków miejscowych i typów gospodarstw,

3) najdalszą dopuszczalną odległość miejsca robót od przedmiotu podatkowego, uzasadniającego obowiązek świadczeń,

4) najwyższe dopuszczalne stawki równowartości pieniężnej za 1 dzień robocizny pieszej,

5) wartość dniówki robocizny zaprzęgowej, wyrażoną w dniówkach robocizny pieszej,

---

[1]) Odmiennie sprawę tę regulowała ustawa drogowa z 1920 r, która w art. 33 zwalniała niektóre osoby, zakłady i instytucje od obowiązku ponoszenia świadczeń w naturze.

Wyliczone normy mogą być w myśl ust. 2 art. 8 ustawy różne dla poszczególnych części województwa.

Ad 1). Podstawą obciążenia świadczeniami w myśl art. 3 ustawy są opłacane przez osoby fizyczne i prawne podatki: gruntowy, od nieruchomości i przemysłowy — „w stosunku do sumy podatków, obciążających poszczególnego płatnika". Posiadaczy gruntów w gminach wiejskich, nie opłacających wymienionych wyżej podatków, obowiązek świadczeń w naturze obciąża w stosunku do opłacanego podatku wyrównawczego.

Za podstawę wymiaru świadczeń ustawa przyjmuje: dla płatników podatku gruntowego—państwowy podatek gruntowy, przypadający według przepisów dekretu Prezydenta R. P. z 4 XI 1936 r. o zmianie przepisów o państwowym podatku gruntowym, Dz. U. poz. 593. bez oddzielnego dodatku i ulg, przewidzianych w art. 7 i 8 tegoż dekretu, dla płatników podatku od nieruchomości — podatek od nieruchomości, dla płatników podatku przemysłowego — ceny świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych.

Ad 2). Oznaczenie w rozporządzeniu wojewody okresów czasu pilnych robót polnych i leśnych wypływa z przepisów ust. 2 art. 4 ustawy, które kategorycznie zabraniają pociągania do świadczeń w tych okresach posiadaczy gospodarstw polnych i leśnych.

Ad 3). Obowiązany do świadczeń płatnik może być pociągany do ich odrobienia tylko w granicach tej gminy, w której znajduje się jego przedmiot podatkowy, uzasadniający obowiązek ponoszenia świadczeń. Jest to odległość maksymalna, która nie może być stosowana przy wszystkich robotach, na które ustawa zezwala używać świadczeń. Możność bowiem pociągania do świadczeń na takie odległości odnosi się tylko do: 1) robót drogowych gminnych, 2) wznoszenia budynków gminnych (bez szkół), 3) zagospodarowania i zalesiania nieużytków gminnych. Natomiast przy robotach melioracyjnych i wznoszeniu budynków szkolnych odległość ta jest skrócona. Mianowicie do robót wodnomelioracyjnych można pociągać tylko mieszkańców tych gromad, które z wykonanych albo konserwowanych urządzeń odnoszą albo odniosą korzyści lub udogodnienia gospodarcze (art. 4 ust. 1), a do robót przy wznoszeniu budynków gminnych lub gromadzkich, służących na pomieszczenie szkół powszechnych oraz mieszkań dla nauczycieli, można pociągać tylko tych, których przedmioty, uzasadniające obowiązek świadczeń, znajdują się w obwodzie szkolnym, jaki mają obsłużyć

wznoszone budynki (art. 4 ust. 1). Odległość ta nie powinna wynosić więcej jak 3 km, na co wskazuje art. 4 ustawy z 17 II 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicz. szkół powsz., Dz. U. poz. 143, według którego droga dziecka do szkoły w obwodzie szkolnym nie może przekraczać tej właśnie odległości.

Jak z powyższego wyjaśnienia wynika, normy rozporządzeń wojewodów, określające dopuszczalną odległość dostarczania świadczeń, winny się odnosić do tych robót, do których zasadniczo ludność może być pociągana z całej gminy, a więc do robót drogowych gminnych, przy wznoszeniu budynków gminnych oraz zagospodarowaniu i zalesianiu nieużytków gminnych.

Ad 4). Zasadniczą jednostką wymiaru świadczeń jest dniówka robocizny pieszej. Ponieważ podstawą wymiaru świadczeń są podatki płacone w pieniądzach, to i dniówka piesza musi mieć swoją równowartość pieniężną. Równowartość ta posiada górną i dolną granicę; dolną jej granicę, odpowiadającą rzeczywistym kosztom robocizny na obszarze gminy, uchwala rada gminna (miejska) (art. 9), górną zaś określa rozporządzenie wojewody. Określenie dolnej i górnej granicy równowartości pieniężnej dniówki pieszej zapobiega zarówno zmniejszeniu wymiaru świadczeń, któreby miało miejsce przy zbyt wysokiej równowartości pieniężnej dniówki pieszej, jak i nadmiernemu wymiarowi świadczeń, któryby występował przy zbyt niskiej równowartości pieniężnej dniówki pieszej.

Ad 5). Dniówkę robocizny zaprzęgowej określa rozporządzenie wojewody w dniówkach pieszych. Ilość dniówek pieszych, jaka składać się może na dniówkę zaprzęgową jednokonną i parokonną, zależy od rzeczywistych kosztów robocizny zaprzęgowej i przyjętej równowartości pieniężnej dniówki pieszej.

Oznaczony w rozporządzeniu wojewody stosunek między tymi dwoma rodzajami dniówek jest stały i nie wyraża jakiejś górnej granicy, jak to ma miejsce przy określaniu dniówki pieszej.

Jak zostały określone poszczególne normy w rozporządzeniach wojewodów w sprawie świadczeń w naturze, przedstawia niżej sporządzone zestawienie tych norm.

NORMY ROZPORZĄDZEŃ WOJEWODÓW W SPRAWIE ŚWIADCZEŃ W NATURZE

WOJEWÓDZTWO	Normy najwyższych dopuszczalnych granic obciążenia		Okresy czasu pilnych robót polnych i leśnych	Najdalsza dopuszczalna odległość miejsca robót od przedmiotu podatkowego	Najwyższa dopuszczalna stawka równowartości pieniężnej za 1 dniówkę pieszą	Wartość dniówki zaprzęgowej w dniówkach pieszych	Data i numer rozporządzenia
	Ogólne	Specjalne					
BIAŁOSTOCKIE	Pow.: augustowski, łomżyński, wysoko-mazowiecki, ostrołęcki, ostrowski, suwalski, szczuczyński 100% podstawy wymiaru	260% pod grunt. i wyrównawczego	1.IV—15.V	robocizna piesza: 5 km — 8 km ponad 5 km odlicza się 1/30 wymiaru świadczeń	2 zł	2½ (jednokonna) 3½ (parokonna)	2.IV.1937 nr S. 81/10/37
	Pow.: białostocki, bielski, grodzieński, sokólski i wołkowyski 160% pod. grunt. i wyrówn. 100% od nieruch. i przemysł.	450% pod. grunt. i wyrównawcz.	15.VII—15.IX Od 1—15.IV może mieć miejsce obciążenie świadcz. na roboty zalesieniowe	robocizna zaprzęgowa: 9 km—14 km ponad 9 km odlicza się 1/40 wymiaru świadczeń			
KIELECKIE	75% podstawy wymiaru	melioracje ogólne 300% podstawy wymiaru, melioracje związane ze scaleniem: 700% do 1000% podstawy wymiaru	Ogólne: 10.III—10.V, 21.VI—30.VI, 12.VII—15.X; przy melior. publ. 10.III—10.V, 21 VI—30.VI, 12 VII—15.VIII, 1.IX—30 IX; przy melior scaleniow.: 20.III—25.IV, 12 VII—5.VIII, 5.IX-20 IX i X—10.X.	robocizna piesza: 6 km robocizna zaprzęg. 12 km	1.50 zł dla pow. będzińskiego. 2.00 zł	3 i 5	3.VIII 1936 SFG 5/3/36

WOJEWÓDZTWO	Normy najwyższych dopuszczalnych granic obciążenia		Okresy czasu pilnych robót polnych i leśnych	Najdalsza dopuszczalna odległość miejsca robót od przedmiotu podatkowego	Najwyższa dopuszczalna stawka równowartości pieniężnej za 1 dniówkę pieszą	Wartość dniówki zaprzęgowej w dniówkach pieszych	Data i numer rozporządzenia
	Ogólne	Specjalne					
KRAKOWSKIE powiaty:							
bocheński	100% podstawy wymiaru (70% — drogi, 30% inne cele)		Dla robót polnych: 1.III—15.IV, 1.VII—15.VIII, 1.IX—15.X; dla robót leśnych: 1.III—15.IV.	rob. piesza: 5 km „ zaprzęg: 10 „	1.50 zł	3 i 5	Woj. Dz. U. nr 17 z 1937 poz. 35
chrzanowski	200% podstawy wymiaru		1.IV—15.V, 15.VII—31.X.	„ piesza: 6 „ „ zaprzęg: 10 „	3.20 zł	3 i 5	poz. 36
dąbrowski	60% podst. wymiaru (z tego 40% na melioracje)		20.III—10.V, 15.VII—15.X.	„ piesza: 5 „ „ zaprzęg: 10 „	1.50 zł	3 i 5	poz. 37
gorlicki	80% podst. wymiaru	200% podst. wymiaru (melioracje)	1.IV—10.V, 15.VII—30.IX.	„ piesza: 5 „ „ zaprzęg: 10 „	1.20 zł	3 i 5	poz. 38
jasielski	170% podstawy wymiaru (80% drogi samorządowe, 50% bud. gmin., 10% na zalesienie nieużytków)		15.III—1.V, 30.VI—15.X.	„ piesza: 5 „ „ zaprzęg: 10 „	1.50 zł	3 i 5	poz. 39
mielecki	100% podstawy wymiaru		20.III—10.V, 15.VII—15.X.	„ piesza: 5 „ „ zaprzęg: 10 „	1.50 zł	3 i 5	poz. 40
myślenicki	100% podstawy wymiaru		15.III—15.V, 15.VI—30.VI, 15.VII—30.X.	„ piesza: 5 „ „ zaprzęg: 9 „ 15 km na akordowy przewóz materiałów	1.50 zł	3 i 5	poz. 41

nowosądecki	200% podstawy wymiaru		1.IV – 15.V, 1.VII—15.X.	rob. piesza: 5 km „ zaprzęg: 10 „	2.00 zł	2½ i 4 oraz 1½ dla rob. za przęg. wołami wzgl. krowami	Woj. Dz. U. nr 8 z 1937 poz. 42
ropczycki	50% podstawy wymiaru (30% drogi, 15% budynki, 5% nieużytki)	100% podst wymiaru (melioracje)	15.III – 15.V, 15.VII—15.X.	„ piesza: 5 „ „ zaprzęg: 10 „	1.50 zł	3 i 5	poz 43
wadowicki	50% podstawy wymiaru		1.IV—30.V, 1.VII—1.IX, 15.IX—1.XI.	„ piesza: 5 „ „ zaprzęg: 10 „	2.00 zł	3 i 5	poz. 44
bialski	50% podstawy wymiaru		15.III – 15.V; 1.VII – 15.VIII; 15.IX—30.X.	rob. piesza: 6 km „ zaprzęg: 10 „	2.00 zł	3 i 5	poz. 49
brzeski	100% podstawy wymiaru		15.III—30.IV; 15.VII—31.X.	„ piesza: 5 „ „ zaprzęg: 10 „	1.50 zł	3 i 5	poz. 50
krakowski	50% podstawy wymiaru		15.III—1.V; 15.VI – 1.VII; 15.VII—15.IX.	„ piesza: 6 „ „ zaprzęg: 10 „	1.50 zł	4 i 6	poz. 51
limanowski	200% podstawy wymiaru		15.IV—15.V; 27.VII – 31.VIII; 15.IX – 30.X.	„ piesza: 5 „ „ zaprzęg: 10 „	2.00 zł	3 i 5	poz. 52
nowotarski	150% podstawy wymiaru (drogi, wały rzeczne, melioracje)	250% podstawy wymiaru (budowa szkół, nowe melioracje, zalesienie)	1.IV—15.V; 15.VII—31.VIII; 1.X — 15.X.	„ piesza 5 „ „ zaprzęg: 10 „	2.50 zł	2½ i 4	poz. 53
tarnowski	150% podstawy wymiaru		15.III—15.V; 1.VII—15.VIII; dla okolic nizinnych: 15.IX — 15.X; dla okolic górzystych: 1.IV-30.IV, 15.VII – 15.X,	„ piesza: 5 „ „ zaprzęg: 7 „	1.50 zł	3 i 5	poz. 54
żywiecki	100% podstawy wymiaru	200% podstawy wymiaru	1.IV—15.V; 15.VII—31.VIII; 15.IX—15.X.	„ piesza: 5 „ „ zaprzęg: 7 „	1.50 zł	3½ i 5½	poz. 55

WOJEWÓDZTWO	Normy najwyższych dopuszczalnych granic obciążenia		Okresy czasu pilnych robót polnych i leśnych	Najdalsza dopuszczalna odległość miejsca robót od przedmiotu podatkowego	Najwyższa dopuszczalna stawka równowartości pieniężnej za 1 dniówkę pieszą	Wartość dniówki zaprzęgowej w dniówkach pieszych	Data i numer rozporządzenia
	Ogólne	Specjalne					
LUBELSKIE	100% pod grunt. wzgl. 100% pod. wyrównawczego 30% pod. od nieruchomości i przemysłowego	300% podatku gruntowego na wykonanie i utrzymanie melioracyj, 600 % pod. grunt. na melioracje scaleniowe	1.IV—10.V; 15.VI—5.VII; 15.VII — 15.VIII; 10.IX—5.X	rob. piesza: 5 km „ zaprzęg: 12 „	1,50 zł	3 i 5	Woj. Dz. U. nr 18 z 1936 poz. 167
LWOWSKIE	50% podstawy wymiaru	100% podstawy wymiaru (melioracje, budynki)	roboty polne: 20.III—1.V; 10.VI—25.VI; 5.VII—10.VIII; 1.IX—15.X roboty zalesien. 20.III—1.V; 15.IX—31.X	„ piesza: 5 „ „ zaprzęg: 12 „	gm. wiej. 1.25 zł gm. miej. 1.75 zł	3 i 5	27.X 1936 nr SF. 10/34 1936
ŁÓDZKIE	120% podstawy wymiaru	400% podstawy wymiaru (melioracje ogólne), 1.500% podstawy wymiaru (melioracje scaleniowe)	roboty polne: 15.III—5.V; 10.VII—15.VIII; 15.IX—10.X roboty zalesieniowe 20.III—10.V; 1.XI-1.XII	„ piesza: 7 „ „ zaprzęg: 12 „	pow. łodzki, brzeziński, łaski, i łęczycki 2,00 zł w pozost. pow. 1.50 zł	3 i 5	Woj. Dz. U. nr 3 z 1937 poz. 45
NOWOGRÓDZKIE	300% podstawy wymiaru; na cele drogowe do 150%		lidzki, szczuczyński i wołkowyski: 20.IV—20.V pozostałe powiaty: 15.IV—15.V wszystkie powiaty: 15.VII—20.VIII; 20.IX—5.X.	8 km	1.50 zł	3 i 4	Woj. Dz. U. nr 1 z 1937 poz. 1

POLESKIE	(1936/37 r. — 200%) 150% podstawy wymiaru	(1936/37 — 600%) 550% podstawy wymiaru (melioracje)	dla robocizny zaprzęgowej i IV—20 V, 1 VII—20 VIII; dla robocizny pieszej: 1 VII—20 VIII	rob. piesza: 5 km (pow. brzeski, kobryński, prożański i drohicki) i 8 km (pozostałe pow.), rob. zaprzęgowa: 10 km [1])	2 zł (gm. miejs., miast. i podm.), inne 1,50 zł	pow. drohicki, koszyrski i kobryński: 3 i 4½, pozostał pow: 2 i 3	10 XII.1935 r. nr SF. I zmiana: Woj. Dz. Urzęd. nr 1 z 1937 r. poz. 1
POMORSKIE	40% podstawy wymiaru	100% podstawy wymiaru (melioracje)	roboty polne: pow.: morski, kartuski, kościerski i chojnicki: 10 IV—31.V., 20.VII—31.X, w pozostałych powiatach: 25.III — 15.V; 25 VI — 10 VII 25.VII—15.X; roboty leśne: pow. morski, kartuski, kościerski i chojnicki: 1.IV — 5.VI; 15.IX—15.XII, pozostałe pow.: 25.III – 25.V, 15.IX—15.XII	rob. piesze: 3 km „ zaprzęg: 8 km	2 zł	3 i 5 przy zaprzęgu czterokonnym 8	Woj. Dz. Urzęd. nr 3 z 1937 r. poz. 26
POZNAŃSKIE	50% pod. gruntowego 10% pod. przemysłowego 30% pod. od nieruchomości 100% pod. wyrównawczego		15.III—15.V, 10.VII—15.X	rob. piesza: 5 km „ zaprzęg 8 km. a dla zwózki materiałów 10 km (od miejsca zamieszkania zobowiązanego do świadczeń)	2 zł	3 i 4	Woj. Dz. Urzęd. nr 15 z 1937 r. poz. 164

[1]) normy mogą być powiększone dwukrotnie; za każdy kilometr ponad normę (5 km i 8 km) odlicza się 1/30 wymiaru świadczeń, a dla rob. zaprzęg. (10 km) — 1/40 wymiaru świadczeń

WOJEWÓDZTWO	Normy najwyższych dopuszczalnych granic obciążenia		Okresy czasu pilnych robót polnych i leśnych	Najdalsza dopuszczalna odległość miejsca robót od przedmiotu podatkowego	Najwyższa dopuszczalna stawka równowartości pieniężnej za 1 dniówkę pieszą	Wartość dniówki zaprzęgowej w dniówkach pieszych	Data i numer rozporządzenia
	Ogólne	Specjalne					
STANISŁAWOWSKIE	150% pod. gruntowego 50% od nieruchom. 30% pod. przemysł.		teren nizinny: roboty polne: 1.IV—15.IV, 1.VII—15.VIII roboty leśne: 1—15.IV teren górski: roboty polne: 15.IV—1. V; 15.VII—31.VIII roboty leśne: 15.IV—1.V	robocizna piesza: 10 km, robocizna zaprzęg. 15 km	gminy wiejskie: 1 zł gminy miejskie: 1 50 zł	gminy wiejskie: 3 i 4 gminy miejskie 4 i 5	1 IV.1936 r. nr SF. 5/46
TARNOPOLSKIE	60% pod. grunt. 40% pod. od nieruchomości 15% pod. przemysł.	120% pod. grunt. 80% pod. od nieruch 30% pod. przemysł.	1.IV—10.V, 10 VII—15.VIII; 1.IX—15.X.	rob. piesza: 7 km rob. zaprzęg. 15 km	gminy wiejskie: 1.20 zł gminy miejskie: 1,50 zł	3 i 5	2.IX.1936 r. nr. SF. 1
WARSZAWSKIE	100% podstawy wymiaru	melioracje ogólne: 300% pod. wym. melioracje scaleniowe: 1000% podstawy wymiaru	roboty polne: 15.III—15 V; 15.VII—15.X, przy rob. melioracyjnych: 15 III—15.V, 15.VII—15.VIII 10.IX—15.X rob leśne: 1.IV—1 V, 1.XI—1 IV	6 km	pow.: błoński, grójecki, mińsko-maz., radzymin., warszaw 2 zł. pozostałe pow. 1.50 zł	3 i 5½	Woj Dz. Urzęd. nr 3 z 1936 poz. 27

WILEŃSKIE	gminy wiejskie: 100% podstawy wymiaru gminy miejskie: 50% podstawy wymiaru	350% podstawy wymiaru (melioracje)	pow. brasławski, dziśnieński, postawski, święciański: 15.IV—31.V, 15.VII—15.IX pozostałe powiaty: 15.IV - 20.V, 15.VII - 15.IX	robocizna piesza: 6 km, robocizna zaprzęg.: 10 km i 15 km przy ustalonej drodze zimowej	1.50 zł	3 i 5	Woj. Dz. Urz. nr 1 z 1936 r. poz. 1 i zmiana z dn. 23.IV.1936 nr S 19/16
WOŁYŃSKIE	100% pod. grunt. lub wyrównawczego 50% pod. od nieruch. 50% „ przemysł.	250% — 500% pod. grunt. i wyrównawczego (melioracje)	1.IV—10.V, 25.VI — 20.VIII, (na siewy jesienne, kopania: 20.VIII—1.X)	rob. piesza: 5—8 km ponad 5 km odlicza się $^{1}/_{20}$ wymiaru świadczeń, rob. zaprzęgowa: 10—15 km, ponad 10 km odlicza się $^{1}/_{30}$ wymiaru świadczeń	pow. krzemieniecki, dubieński, zdołbunowski i horochowski oraz gminy: Hoszcza, Bubryń, Równe i Dziatkiewicze, Połonka i Czarnków: 2 zł pozostałe części województwa: 1.50 zł	3 i 4	Woj. Dz. Urz. nr 7 z 1936 r. poz. 40

Zestawienie norm, zawartych w rozporządzeniach wojewodów, wskazuje, że sposób ich określenia nie jest jednolity. Spostrzeżenie to dotyczy przede wszystkim norm najwyższych dopuszczalnych granic obciążenia świadczeniami, a w znacznie mniejszym stopniu okresów czasu pilnych robót polnych i leśnych oraz odległości miejsca robót od przedmiotu podatkowego.

Przy analizowaniu norm dopuszczalnego obciążenia nie zwraca naszej uwagi specjalnie ich wysokość. Jest bowiem rzeczą zrozumiałą, że zależy ona od rodzaju i rozmiarów robót, na które mają być przeznaczone świadczenia. I tak np. przy robotach melioracyjnych, do których mogą być pociągnięte tylko te gromady, które odnoszą lub odniosą korzyści lub udogodnienia gospodarcze, zajdzie potrzeba — zarówno ze względu na ograniczoną liczbę płatników obowiązanych do świadczeń, jak i ze względu na racjonalne wykonanie samych robót melioracyjnych, wymagające szybkiego ich ukończenia w całości — nałożenia świadczeń w większych rozmiarach na obowiązanych do nich płatników. Natomiast w mniejszych rozmiarach mogą być nakładane świadczenia przy gminnych robotach drogowych, zalesianiu nieużytków gminnych, do których mogą być teoretycznie pociągnięci płatnicy z całej gminy i których wykonanie może być rozłożone na dłuższe okresy czasu. Stąd też w rozporządzeniach wojewodów dają się wyodrębnić wyraźnie 2 grupy norm dopuszczalnego obciążenia: normy ogólne, określające niższy stopień obciążenia świadczeniami do 300% podstawy wymiaru i normy specjalne, wyrażające wysoki stopień obciążenia świadczeniami, bo sięgający do 1500% podstawy wymiaru.

Zróżniczkowanie jednak w normach samej wysokości obciążenia świadczeniami nie nasuwa — powtarzamy — specjalnych uwag. Natomiast nie jest wolny od nich s p o s ó b określenia norm najwyższych dopuszczalnych granic obciążenia świadczeniami. Przypatrując się mianowicie poszczególnym normom dopuszczalnego obciążenia świadczeniami od strony sposobu ich określenia, zauważamy, że wojewodowie: kielecki, krakowski, lwowski, łódzki, nowogródzki, poleski, pomorski, warszawski i wileński brali pełne sumy podatków i określali normy dopuszczalnego obciążenia w jednakowym stosunku procentowym do wszystkich podatków, będących podstawą wymiaru świadczeń, wojewodowie zaś: białostocki, lubelski, poznański, stanisławowski, tarnopolski i wołyński — różniczkowali poszczególne podatki i określali normy dopuszczalnego obciążenia świadczeniami w różnym stosunku procentowym.

Jakiż jest właściwy sposób określenia norm dopuszczalnych gra-

nic obciążenia świadczeniami w świetle przepisów, dotyczących świadczeń w naturze?

Odpowiedzi na postawione pytanie należy poszukiwać w art. 3 ustawy, którego przepisy określają podstawę obciążenia świadczeniami i podstawę wymiaru świadczeń. Według ust. 1 art. 3 ustawy:

> Obowiązek świadczeń w naturze obciąża osoby fizyczne i prawne w gminach wiejskich i miastach niewydzielonych z powiatowych związków samorządowych, które opłacają podatek gruntowy, podatek od nieruchomości i podatek przemysłowy w stosunku do sumy tych podatków, obciążających poszczególnego płatnika...

Z przytoczonego przepisu wynika przede wszystkim, że świadczenia w naturze obciążają tych płatników, którzy opłacają wymienione w nim podatki, a następnie, że wysokość obciążenia świadczeniami należy obliczać w stosunku do pełnych sum podatków, wymierzanych tym płatnikom. Taki sposób ustalania wysokości obciążenia świadczeniami podaje również ust. 2 art. 3 ustawy dla płatników podatku wyrównawczego:

> Posiadaczy gruntów na obszarze gmin wiejskich, którzy nie opłacają podatków, wymienionych w ust. (1), natomiast opłacają gminny podatek wyrównawczy, obowiązek świadczeń w naturze obciąża w stosunku do opłacanego podatku wyrównawczego.

Wreszcie § 5 rozporządzenia wykonawczego (Dz. U. poz. 377 z 1936 r.), przedstawiając sposób wymiaru świadczeń w naturze, operuje również pełnymi sumami podatków, będących podstawą obciążenia świadczeniami:

> Rozdział świadczeń w naturze pomiędzy obowiązanych do nich przeprowadza się w ten sposób, że sumę pieniężną stanowiącą równowartość świadczeń. . . dzieli się przez sumę podatków, stanowiących podstawę wymiaru świadczeń (art. 3 ust. (1) i (2), przez otrzymany zaś iloraz mnoży się sumę tychże podatków, przypadającą na poszczególnych płatników, obowiązanych do świadczeń.

Z brzmienia przytoczonych przepisów, które mówią o stosunku świadczeń do wysokości podatków, będących podstawą obciążenia świadczeniami, wynika, że wolą ustawodawcy jest obciążenie obowiązanych świadczeniami w takim stosunku, w jakim są oni obciążeni podatkami, wymienionymi w art. 3 ustawy, że świadczenia mają być wymierzane w stosunku do pełnych sum podatków, będących podstawą wymiaru świadczeń, a nie do ich części, że ustawodawca nie różniczkuje podstawy wymiaru, nie wskazuje na to, by dopuszczalne było przyjmowanie za podstawę wymiaru świadczeń różnej wysokości po-

szczególnych podatków, a przeciwnie przyjmuje za zasadę równe obciążenie poszczególnych grup płatników w stosunku do obciążających ich podatków, będących podstawą wymiaru świadczeń. Z wyżej przytoczonych wniosków wynika również, że i normy rozporządzeń wojewodów, określające dopuszczalne granice obciążenia świadczeniami, pozostając w ścisłym związku ze stopniem obciążenia świadczeniami zainteresowanych płatników, nie mogą być różniczkowane, a więc nie mogą podawać dopuszczalnego obciążenia w różnym stosunku procentowym do poszczególnych podatków, będących podstawą wymiaru świadczeń.

Przedstawionemu stanowisku przy określaniu norm dopuszczalnego obciążenia daje również pośrednio wyraz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w załączniku do okólnika w sprawie świadczeń w naturze (Dz. Urzęd. Min. Spraw Wewn. nr 52 z 1936, poz. 126), opierając przykłady, ilustrujące sposób wymiaru świadczeń w naturze, właśnie na zasadzie równego obciążenia płatników obowiązanych do świadczeń w stosunku do podstawy wymiaru. Może mieć również swoją wymowę i ten fakt, że większość rozporządzeń wojewodów określa normy dopuszczalnych obciążeń świadczeniami zgodnie z przedstawionymi wyżej wywodami.

Abstrahując od oceny, czy przewidziany w ustawie sposób określenia norm dopuszczalnego obciążenia świadczeniami jest gospodarczo uzasadniony, ponieważ sprawa ta wychodzi poza zakres prawnej oceny omawianego zagadnienia, należy dodać, że równe oznaczenie norm dopuszczalnego obciążenia świadczeniami w stosunku do podstawy wymiaru świadczeń posiada poważne znaczenie dla techniki wymiaru świadczeń. Sam wymiar świadczeń już obecnie jest dość złożony, przez wprowadzenie zaś różnej podstawy wymiaru uległby on jeszcze większemu skomplikowaniu. Przy stosowaniu bowiem równego obciążenia w stosunku do podstawy wymiaru zachodzi potrzeba obliczenia jednego ilorazu dla dokonania wymiaru świadczeń, natomiast przy zróżniczkowanej podstawie wymiaru świadczeń wynikłaby potrzeba obliczenia dodatkowo ilorazu dla każdego podatku, będącego podstawą wymiaru świadczeń.

Normy podające okresy czasu pilnych robót polnych i leśnych nie nasuwają specjalnych uwag. Obejmują one okresy wytężonej pracy w gospodarstwie wiejskim, jak roboty wiosenne (siewy, sadzenia), żniwa i roboty jesienne (siewy, kopania), a w gospodarstwie leśnym—roboty wiosenne, związane z wysadzaniem sadzonek drzew, i jesienne, związane z cięciem drzew. Występowanie omawianych okresów robót

jest różne, zależy ono bowiem od warunków glebowych i klimatycznych i dlatego okresy te trudno jest ściśle określić datą. Stąd nawet niektóre rozporządzenia (białostockie, nowogródzkie, poleskie) poza oznaczeniem okresów dodają jeszcze, że daty rozpoczęcia i zakończenia okresów mogą być zmieniane w zależności od warunków atmosferycznych uchwałą zarządów gmin, z tym jednak, że okresy te nie mogą być ani skracane, ani przedłużane; w wojew. nowogródzkim wymagana jest w tym przypadku zgoda władzy nadzorczej.

Odległość miejsca robót od przedmiotu podatkowego nie może przekraczać granic gminy (art. 4 ust. 1). Maksymalna ta odległość może być dość znaczna i rozporządzenia wojewodów niewątpliwie ją skracają. Można jednak zauważyć i pewien sposób „wyciągnięcia" tej odległości, jaką oznaczają same normy rozporządzeń, za specjalnym oczywiście ekwiwalentem. Mianowicie rozporządzenia wojewodów: białostockiego, poleskiego i wołyńskiego upoważniają do nałożenia obowiązku świadczeń na dalsze odległości od wskazanych w normach rozporządzeń wojewodów przy równoczesnym odliczeniu za każdy przekroczony ponad normę kilometr pewnej części wymiaru świadczeń. Tego rodzaju upoważnienie, wywołane prawdopodobnie warunkami województw kresowych (duże obszary gmin), mogą niekiedy przekreślić celowość oznaczania w rozporządzeniach maksymalnych norm odległości. O ile bowiem w wojew. białostockim i wołyńskim normy odległości mogą być przekroczone tylko o 3 km dla robocizny pieszej i o 5 km dla robocizny zaprzęgowej, to w wojew. poleskim normalne odległości 5 i 8 km dla robocizny pieszej i 10 km dla robocizny zaprzęgowej mogą być powiększone dwukrotnie, a więc do 10 km i 16 km oraz 20 km, co prawdopodobnie może niekiedy przekroczyć granice danej gminy. Również sam ekwiwalent za przekroczenie normalnej odległości wydaje się wywierać nikły wpływ na zmniejszenie płatnikom odrobku świadczeń.

Wreszcie ostatnie spostrzeżenie co do sposobu obliczania dopuszczalnej odległości dla dostarczania świadczeń. Mianowicie rozporządzenie wojewody poznańskiego oblicza tę odległość od miejsca zamieszkania zobowiązanego do świadczeń. Taki sposób obliczania maksymalnej odległości nie jest zgodny z przepisami ustawy szarwarkowej. Ustawa bowiem każe obliczać tę odległość od przedmiotu podatkowego (art. 4 ust. 1 i art. 8 p. 3), a nieruchomości, będące obiektem zamieszkania płatnika, nie zawsze mogą pokrywać się z przedmiotem podatkowym. Rozbieżność ta może występować zwłaszcza w tych przypadkach, kiedy przedmiotem podatkowym są grunty i miejsce zamieszka-

nia płatnika (zabudowania gospodarcze) znajdują się poza granicami danego obiektu podatkowego, albo na obszarze innej gminy. Wtedy mogłaby nawet zajść trudność pociągnięcia płatnika do świadczeń.

Normy, określające równowartość pieniężną dniówki pieszej, wahają się w granicach od 1.20 zł do 3.20 zł. Wyższa stawka pieniężna dniówki pieszej występuje w miastach i okolicach podmiejskich i zależy niewątpliwie od wartości robocizny na rynkach miejscowych. Od równowartości pieniężnej dniówki pieszej zależy wartość dniówki zaprzęgowej. Waha się ona w granicach od $2^1/_2$ do 3 dla dniówki jednokonnej i $3^1/_2$ do 5 dniówek pieszych dla dniówki parokonnej.

. . . .

Normy rozporządzeń wojewodów dopiero się kształtują. Niektóre na przestrzeni niespełna rocznego obowiązywania były zmieniane i będą niewątpliwie ciągle ulegać zmianie zależnie od potrzeb życia. Niewiele też można powiedzieć o ich wartości praktycznej, nie przeszły bowiem jeszcze próby życiowej. Na razie można je skonfrontować z przepisami prawnymi i dokonać ich przeglądu. I takie zadanie zostało postawione niniejszemu artykułowi.

J. GRZYMAŁA-POKRZYWNICKI

POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE W ŚWIETLE ORZECZNICTWA NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO.

Rozważając kwestię czy i ewentualnie w jakim zakresie możliwa jest popularyzacja zasad postępowania administracyjnego[1]) wśród społeczeństwa, należało przypuszczać, że wprawdzie jest to dziedzina dość specjalna, tym nie niemniej w tak znacznym stopniu interesująca każdego, który ma jakiekolwiek sprawy w urzędach administracyjnych— a takich jest tysiące, jeśli nie miliony — że wprost siłą faktu i dzięki biegowi czasu coraz więcej osób będzie się tą dziedziną interesować. Jak wynika z obserwacji, przewidywania powyższe okazują się słuszne. Nie mówiąc już o tym, że literatura prawnicza na te tematy rośnie z każdym rokiem, a adwokatura coraz szerzej i umiejętniej wykorzystuje przepisy postępowania dla obrony praw jej klientów,—spotyka się coraz częściej podania poszczególnych obywateli, sporządzane własnoręcznie bez pomocy prawnej bądź jedynie z pomocą lokalnych różnego rodzaju „pisarzy" i „obrońców", którzy powołują się na przepisy postępowania jako uzasadnienie dla ich roszczeń procesowych. Operowanie tymi przepisami, chociaż w ujęciu nader uproszczonym, tym niemniej nieraz okazuje się zupełnie trafne.

Dlatego jednak, aby prawo powoływać, należy przede wszystkim wiedzieć o jego istnieniu. Przez najczęstsze omawianie tego tematu w prasie czy w życiu publicznym osiągniemy ten skutek, że ludność dowie się o tym, że istnieje taki zbiór norm, który daje jej możność obrony swych praw w urzędach administracyjnych. Jest to „pierwszy krok" popularyzacji, gdyż w ślad za tym nastąpić powinno zaciekawienie tematem i chęć jego poznania. Dla tych przypadków właśnie przeznaczone są publikacje tego rodzaju, jak praca niniejsza.

Oczywiście, zagadnienie postępowania administracyjnego i orzecz-

[1]) T. j. przepisów rozporz. Prez. Rp. z dn. 22 III 1928 o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. nr 36 poz. 341) z nowelą z dn. 28 XII 1934 (Dz. U. nr 110 poz. 976).

nictwa na ten temat powinny interesować przede wszystkim władze, albowiem wobec małego wyrobienia naszej ludności, władza powinna być nie tylko tym sędzią, który prawo stosuje, ale i obrońcą maluczkich przed samym sobą. Tymczasem praktyka nasza niezawsze odpowiada tej zasadzie. W niektórych dziedzinach przepisy naszego postępowania okazały się rzekomo zbyt liberalne dla stron, a zbyt krępujące dla władzy, zresztą niesłusznie, — względnie niedostosowane do poszczególnych przepisów prawa materialnego. Stąd wynika, że sygnalizowane przeze mnie w r. 1933 tempo tworzenia specjalnych przepisów postępowania w różnych ustawach od tego czasu niedostatecznie osłabło. Można mieć co najwyżej nadzieję, że wobec uregulowania wszystkich zasadniczych dziedzin naszego prawa administracyjnego, zabraknie poprostu pola do twórczości w tym kierunku, co może się jedynie odbić korzystnie na uniwersalności naszego postępowania i co za tym idzie — na jego popularności.

Ale powróćmy do właściwej treści niniejszej pracy i wyjaśnijmy chociaż ogólnie, z jakim materiałem mamy w niej do czynienia i jak ten materiał został ułożony, tym bardziej, że orzecznictwo N. T. A. dotyczące interpretacji i stosowania post. adm. jest już dość obfite, a przy tym rozsiane po różnych źródłach.

Poglądy Trybunału wypowiadane są w potrójny sposób: 1) przez tezy, zawierające wyraźną interpretację poszczególnych przepisów post. adm., 2) przez poglądy dotyczące tej materii, wypowiadane wprost w uzasadnieniach wyroków i wreszcie, 3) przez poglądy na interpretację postępowania, wypowiadane bądź ubocznie, przy okazji interpretacji prawa materialnego, bądź dotyczące postępowania w pewnej ściśle określonej dziedzinie uregulowanej w ustawach specjalnych.

Tu wypada zauważyć, że zebranego materiału — nie bacząc na dostęp do źródeł urzędowych i na wykorzystanie całego będącego w obiegu materiału prawniczego — nie można uważać za zupełnie kompletny, szczególnie w odniesieniu do zakresu orzecznictwa wymienionego wyżej w punkcie 3), albowiem zdarzają się często wypadki nieopublikowania nigdzie niektórych wyroków, które wobec tego pozostają znanymi jedynie Trybunałowi i zainteresowanej władzy. Oczywiście zarówno oficjalne publikacje w rodzaju „Zbioru Wyroków N. T. A." jak i półoficjalne starają się objąć cały materiał, lecz nie zawsze to się im udaje i nieraz spotyka się interesujące wyroki, o których można się dowiedzieć jedynie z prac ściśle prywatnych.

Z powyższego wynika, że wszelkie publikacje z tej dziedziny poszczególnych autorów, mających dostęp do źródeł urzędowych, są nader

pożądane, szczególnie w wypadkach, gdy nie ograniczając się do suchego przytoczenia poglądów Trybunału, starają się je również oświetlić zarówno pod kątem widzenia praktyki i teorii jak i dotychczasowego orzecznictwa w danej kwestii.

Naogół należy zauważyć, że orzecznictwo Trybunału koncentruje swoją uwagę przeważnie na niektórych tylko artykułach postępowania, np.: 9, 72, 75, 85, 90, 92, 93, 95, 99 i 101. Do innych artykułów posiadamy bardzo mało wyroków, a w większości nawet wcale (tych wszystkich, które pominięte zostały w niniejszej pracy), przeto tym bardziej pożądane byłoby uzupełnienie tego materiału przez publicystykę prywatną.

W niniejszej pracy uczyniono wysiłek ujęcia całości materiału, jednak tylko w zakresie istotnym. Z wyroków, które już były w swoim czasie omawiane na łamach „Gazety Administracji i P. P.", cytuje się tylko ważniejsze, opuszczając komentarze, a nawet dłuższe wywody, zawarte w uzasadnieniach wyroków, tym bardziej, że z przytoczonych źródeł można te braki z łatwością uzupełnić [1]). Opuszczone zostały niektóre wyroki powtarzające zasady już mocno ustalone poprzednio w judykaturze N. T. A., a także wyroki zawierające zasady wypływające wprost i bezpośrednio z brzmienia samych przepisów, a więc nie zawierające żadnego novum. Pominięto również szereg wyroków z przed r. 1928, jako nie dotyczących bezpośrednio omawianych przez nas przepisów. Natomiast na końcu dodano „skorowidz", który zawiera wszystkie wyroki omawiane bądź cytowane przez autora nin. pracy w „Gaz. Adm. i P. P." wzgl. „Gazecie Administracji" w latach 1933, 1935 i 1937.

Wyroki Trybunału ułożone są obecnie przy każdym artykule w ich porządku chronologicznym, co powinno ułatwić czytelnikowi zarówno odszukanie potrzebnego mu wyroku jak i orientację, co do pewnej ewolucji, jakiej nieraz uległy poglady Trybunału na poszczególne kwestie.

Uwagi moje zawierają próby interpretacji poszczegolnych postanowień naszego postępowania jako materiał do dyskusji, albowiem wiele kwestyj najbardziej wątpliwych było dotychczas pomijane przez

[1]) Zródłami tymi są: „Orzecznictwo Sądów Najwyższych", (w skrócie „O. P. A."), „Orzecznictwo Sądów Polskich", „Gazeta Administracji i P. P." nr nr 5 i 6 z 1933 r. i nr nr. 11, 12 i 13 z 1935 r., *Mikołaj Kwaśniewski* „Judykatura Najwyższego Trybunału Administracyjnego w odniesieniu do przepisów rozporządzenia Prezydenta R. P. z 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. nr 36, poz. 341)" (w skrócie „Kwaśniewski"), Zbiory wyroków N. T. A. oraz zacytowane niżej opracowania postępowania administracyjnego.

komentatorów ze szkodą dla rozwoju myśli prawniczej. Czym bardziej bowiem dane przepisy są niejasne względnie dopuszczające wysnuwanie z nich różnych wniosków, tym bogatszą powinny mieć literaturę i tym wszechstronniejsze powinno być ich oświetlenie [1]).

I. Postanowienie ogólne.

Art. 1. Postanowienia rozporządzenia niniejszego mają zastosowanie do postępowania we wszystkich sprawach z zakresu prawa administracyjnego, załatwianych przez władze i urzędy administracji państwowej i samorządu terytorialnego, o ile rozporządzenie to nie przewiduje wyjątków.

W wyroku z 8 III 1934 l. rej. 4831/31 N. T. A. uważa, że sprawy z zakresu prawa prywatnego, np. umownego, nie mogą znajdować rozstrzygnięcia w orzecznictwie administracyjnym nawet gdyby chodziło o przyznanie stronie pewnych praw, nabytych z tego tytułu, a tym bardziej sfera publiczno-prawna działalności władz nie może być takimi prawami 'stron ograniczona. Rozstrzyganie równocześnie przez władzę w tej samej decyzji o obowiązku publicznym, opartym na tytule publiczno-prawnym z równoczesnym uwzględnieniem ograniczeń tych obowiązków, wynikających z tytułu prywatno-prawnego, stanowi niedopuszczalną kumulację dwóch tytułów: publiczno-prawnego i prywatno-prawnego i stanowi istotną wadliwość postępowania. Wadliwość ta wynika z pogwałcenia art. 1 post. adm., ponieważ władza wdała się w danym razie w rozstrzyganie kwestii nie należącej do „zakresu prawa publicznego".

II. Właściwość.

Art. 2. 1. Właściwość władz rzeczową i miejscową ustala się na podstawie przepisów o ich zakresie działania, a następnie na podstawie innych przepisów.

---

[1]) Ukazały się dotychczas następujące opracowania postępowania administracyjnego z 22 III 1928 r.:

1) „Postępowanie administracyjne" *Dr Romuald Klimow*, Lwów r. 1928.

2) „Nowe prawo o postępowaniu administracyjnym" *Władysław Czapiński*. Warszawa 1929 r.

3) „Postępowanie administracyjne" — Podręcznik. *Wincenty Kałuski*, Warszawa r. 1929.

4) „Postępowanie administracyjne" *Dr Emanuel Iserson*, Warszawa r. 1931.

5) „Prawo o Najwyższym Trybunale Administracyjnym i prawo o postępowaniu administracyjnym" *Mieczysław Baumgart i Henryk Hobel*, Warszawa r. 1933.

6) „Postępowanie administracyjne" Zarys teorii wraz z komentarzem *Dr Wiktor Supiński*, Warszawa r. 1933.

7) „Rozporządzenio o postępowaniu administracyjnym" *Zygmunt Kruger*, Lublin r. 1937.

Wydawnictwa powyższe, a szczególnie wymienione w punkt. 4), 5) i 7), zawierają wiele wyroków N. T. A., wśród nich szereg z przed r. 1928.

2. Władza powinna z urzędu przestrzegać swej właściwości rzeczowej i miejscowej

3. Jeżeli wniesiono podanie do władzy niewłaściwej, winna ona niezwłocznie podanie to skierować do władzy jej zdaniem właściwej z równoczesnym zawiadomieniem o tym wnoszącego, lub zwrócić mu podanie ze wskazaniem tej władzy.

1) Wydanie orzeczenia bezpośrednio przez drugą i ostatnią instancję administracyjną z pominięciem przepisanej ustawowo pierwszej instancji stanowi istotną wadliwość postępowania ze szkodą dla skarżącego (Wyroki: N. T. A. z 7 II 1927 l. rej. 1372/26 (Zb. nr 1117) z 16 II 1934 l. rej. 6387/31 (Zb. nr 728 A) i z 11 VI. 1931 (Zb. nr 415 A).

2) W wyroku z 28 V 1931 l. rej. 414/29 (Zb. nr 406 A) N. T. A. wypowiedział zasadę, iż właściwość władzy rozstrzygającej daną sprawę Trybunał bada z urzędu, t. j. nawet w tym wypadku, gdyby w tym względzie nie było jakiegokolwiek zarzutu ze strony skarżącego, podniesionego w toku instancyj adm. Inaczej mówiąc, zarzut niewłaściwości, podniesiony przez stronę pierwszy raz w skardze do Trybunału, nie może być przez niego pominięty jako novum na zasadzie art. 24 ust. o N. T. A.[1]).

3) W wyroku z 27 XI 1936 l. rej. 3828/34 (Zb. nr 1252 A) Trybunał wypowiedział się w sposób następujący: „W sprawach prywatno-prawnych jest właściwość sądu regułą, właściwość zaś władz administracyjnych wyjątkiem, a wobec tego ta ostatnia właściwość może być uznana wówczas, gdy ustanowiona została w sposób, nie budzący żadnych wątpliwości".

III. Wyłączanie urzędników administracyjnych.

Art. 7. Urzędnik powinien się wyłączyć:

a) w sprawie, w której sam jest stroną, albo pozostaje do strony w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziaływa na jego osobiste prawa i obowiązki;

b) w sprawie żony, krewnych i powinowatych do drugiego stopnia włącznie, rodzeństwa i ich dzieci;

c) w sprawie swych rodziców przybranych, dzieci przysposobionych oraz osób, będących pod jego opieką lub kuratelą;

d) w sprawie, w której był lub jest pełnomocnikiem jednej ze stron;

e) w postępowaniu odwoławczym, jeżeli brał udział w niższej instancji w wydaniu zaskarżonej decyzji;

f) w sprawie, z powodu której wdrożono przeciw niemu dochodzenie wstępne, postępowanie dyscyplinarne lub karno-sądowe.

2. Przełożony może wyłączyć podwładnego urzędnika, jeżeli uzna to za potrzebne ze względu na interes publiczny.

---

[1]) p. glosę w „G. A. i P. P." z r. 1933 str. 157.

1) Z wyroku z 21 XI 1930 l. rej. 7042/29 (Zb. nr 306 A) wypływa, że organ wykonawczy (w danym razie posterunkowy P. P.), który zbierał materiały do sprawy w I instancji, nie ma obowiązku wyłączenia się w postępowaniu odwoławczym na podstawie art. 7 lit. e) post. adm., albowiem organ taki nie brał udziału w wydaniu orzeczenia I instancji, a jedynie dostarczał informacje, które posłużyły władzy do rozstrzygnięcia sprawy na podstawie jej własnej oceny.

2) Zgodnie z wyrokiem N. T. A. z 22 III 1935 l. rej. 442/30 [1]) strony nie są uprawnione do wyłączania urzędnika. Wobec powyższego niezadośćuczynienie odnośnemu wnioskowi strony przez władze nie stanowi wadliwości postępowania.

IV. Osoby interesowane i ich pełnomocnicy.

Art. 9. 1. Osobą interesowaną jest każdy, kto żąda czynności władzy, do kogo czynność władzy się odnosi, lub też czyjego interesu czynność władzy choćby pośrednio dotyczy.

2. Osoby interesowane, które uczestniczą w sprawie na podstawie roszczenia prawnego lub prawnie chronionego interesu, są stronami.

3. Wszystkie przepisy dotyczące osób interesowanych odnoszą się również do ich prawnych zastępców.

1) W wyroku z 13 II 1931 l. rej. 4018/29 (Zb. nr 349 A) N. T. A., rozważając kwestię komu przysługuje prawo odwołania, względnie, które osoby interesowane mogą sobie rościć pretensje do uznania ich jako strony w postępowaniu, — wyjaśnił, że o dopuszczalności uczestniczenia w sprawie osoby interesowanej na prawach strony decyduje „nie wola samej osoby interesowanej, lecz odnośne przepisy prawa materialnego".

2) W wyroku z 1 IV 1932 l. rej. 5705/30 (Zb. nr 528 A) Trybunał powiedział co następuje:

„W rozporządzeniu o postępowaniu administracyjnym prawodawca odróżnia pojęcie osoby interesowanej od pojęcia strony. Pojęcie osoby interesowanej jest obszerniejsze od pojęcia strony. Stroną jest, kto posiada cechy osoby interesowanej, nie każda jednak osoba interesowana jest stroną. Według bowiem art. 9 powyższego rozporządzenia osobą interesowaną jest każdy, kto żąda czynności władzy, do kogo czynność władzy się odnosi, lub też czyjego interesu czynność władzy choćby pośrednio dotyczy. Osoby interesowane — głosi ten sam przepis dalej — które uczestniczą w sprawie na podstawie roszczenia prawnego lub prawnie chronionego interesu, są stronami; że przy tym

[1]) O. P. A. nr 1188.

przez osoby uczestniczące w sprawie, należy rozumieć osoby, biorące faktycznie udział w sprawie, nie może ulegać wątpliwości. Jasne jest również, że faktycznie można brać udział tylko w sprawie, która zostaje wszczęta lub jest już w toku".

Z powyższego wynika, że Trybunał, interpretując pojęcie uczestnictwa w sprawie, rozumie je jako „uczestnictwo faktyczne" w granicach akt danej sprawy. Inaczej, aby być uznanym za stronę w postępowaniu administracyjnym należy równocześnie odpowiadać wymogom: a) uczestnictwa faktycznego w sprawie, b) posiadania roszczenia prawnego lub prawnie chronionego interesu, przy tym formalne uczestnictwo w konkretnej sprawie, toczącej się przed władzami administracyjnymi, jest warunkiem pierwszym i nieodzownym, którego brak a priori przesądza w sensie negatywnym uznanie osoby interesowanej za stronę.

3) W wyroku z 21 II 1934 l. rej. 9407/32[1]) N. T. A. uznaje użytkowców występujących w sprawie za strony w zrozumieniu art. 9 post. adm., albowiem prawo użytkowania „podlega ochronie przedmiotowego porządku prawnego".

4) W wyroku z 7 VI 1935 l. rej. 6263/32 N. T. A. wypowiada się w sposób następujący.

„Z art. 82 rozporządzenia z 22 marca 1928 r. o post. admin. wynika, że odwołanie od decyzji głównej służy jedynie stronie, którą w myśl ustępu 2 art. 9 tegoż rozporządzenia jest osoba interesowana, uczestnicząca w sprawie na podstawie roszczenia prawnego lub prawnie chronionego interesu. Za osobę interesowaną zaś uważać należy— według ust. 1 art. 9 cyt. rozporządzenia — każdego, kto żąda czynności władzy, do kogo czynność władzy się odnosi lub też czyjego interesu czynność władzy choćby pośrednio dotyczy. Osoba interesowana może jednak wnosić odwołanie tylko wówczas, gdy uczestniczy w sprawie na podstawie roszczenia prawnego lub prawnie chronionego interesu. O dopuszczeniu zatem osoby interesowanej do uczestnictwa w sprawie decyduje nie wola samej osoby interesowanej, lecz odnośne przepisy materialnego prawa administracyjnego (art. 1 rozp. o post. adm.)". (Por. również glosy na temat art. 9, zamieszczone w „G. A. i P. P." z r. 1935 str. 351 — 352 i w O. P. A. z r. 1933 str. 368).

C. d. n.

[1]) O. P. A nr 854.
[2]) O. P. A. nr 1363.

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

Art. 93 w związku z art. 97 k. k. Pojęcie pomocy należącemu do partii komunistycznej.

1. Wejście w porozumienie przestępne w rozumieniu przepisów art. 97 i 93 k. k., a więc i przystąpienie do takiego porozumienia, może wyrazić się nie tylko przez formalne przystąpienie do niego, ale również i przez udział w jego działalności bez formalnej do niego przynależności, przy czym udział ten wyrazić się może w szczególności przez okazywanie bezpośredniej pomocy innym osobom, do porozumienia takiego należącym, w ich działalności zmierzającej do osiągnięcia jednego z celów, przewidzianych w art. 93 k. k.

Przykład. Oskarżony świadomie pomagał siostrze swej, należącej do K. P. P., w jej wywrotowej działalności przez ukrywanie u siebie należących do niej notatek partyjnych i przyborów drukarskich do odbijania wydawnictw komunistycznych, a także przez odnoszenie do niej, w miarę potrzeby, owych przyborów drukarskich.

2. Dla istoty zbrodni z art. 97 k. k. w związku z art. 93 k. k. forma wejścia w porozumienie przestępne jest obojętna (13 I 37 nr 1 K 1038/36).

Znieważenie jednego urzędu w czasie urzędowania lub w miejscu urzędowania innego urzędu (art. 127 k. k.).

Do zastosowania art. 127 k. k. nie jest bynajmniej konieczne, aby znieważenia dopuszczono się w miejscu lub w czasie zajęć urzędowych tego urzędu, którego znieważenie dotyczy. Do istoty przestępstwa należy, aby w czasie lub miejscu zajęć urzędowych jakiegokolwiek urzędu dopuszczono się znieważenia jakiegokolwiek, nie koniecznie tego samego urzędu. W razie ustalenia, że oskarżony w miejscu i czasie zajęć urzędowych komornika sądowego dopuścił się znieważenia sądu, może być prawidłowo zastosowany art. 127 k. k. (8 II 37 nr 2 K. 1757/36).

Lżenie i wyszydzenie także pośrednio godzące w Naród Polski, jako karalne z art. 152 k. k.

1) Przestępstwo z art. 152 k. k. może być spełnione także przez pośrednie lżenie lub wyszydzanie Narodu lub Państwa Polskiego, przy ustaleniu zamiaru sprawcy w tym kierunku. 2) Wyrażenia lżące lub wyszydzające o Marszałku Piłsudskim w sposób pośredni mogą wskazać na zamiar lżenia i wyszydzania Narodu i Państwa Polskiego, które Józefa Piłsudskiego za symbol cnót Narodu uznają (22 III 37 nr 3 K. 2536/36).

Wina umyślna i nieumyślna (art. 10 rozp. Prezydenta R. P. z 24 X 1934 r. o niektórych przestępstwach przeciwko bezpieczeństwu Państwa, Dz. U. poz. 851, w zw. z art. 14 k. k.).

Zamiar w kierunku odpowiedzialności za skierowanie do obcego rządu (agenta) dokumentów, zawierających tajemnicę państwową wojskową, musi obejmować przede wszystkim świadomość pełną, że skierowane tak przez sprawcę przedmioty są dokumentami o treści, którą sprawca zna, choćby tylko w zarysie lub ich istocie, albo że przedmioty te takie dokumenty zawierają. Musi też sprawca mieć świadomość, że przesyłkę kieruje bezpośrednio lub za pośrednictwem innej osoby do osoby trzeciej dla ujawnienia jej treści dokumentów. W braku takiej świadomości może być mowa o winie nieumyślnej (29 IX 1936 nr 1 K. 689/36).

Zamiar sprawcy przy wywozie weksli zagranicę; przejazd przez terytorium W. M. Gdańska w związku z wywozem środków płatniczych (art. 16 i 8 dekretu Prezydenta R. P. z 26 IV 1936, Dz. U. poz. 249, w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi).

Cytowany dekret Prezydenta R. P., zawierając w art. 8 bezwzględny zakaz wywozu zagranicę środków płatniczych bez uzyskania na to zezwolenia, nie przewiduje żadnych zastrzeżeń, uzależniających karalność przekroczenia tego przepisu od tych lub innych zamiarów sprawcy użycia w ten lub inny sposób lub nieużycia w ogóle zagranicą wywożonych z kraju środków płatniczych. W świetle więc przepisów powyższego dekretu brak zamiaru zrobienia jakiegokolwiek użytku zagranicą z posiadanych środków płatniczych nie usuwa odpowiedzialności za ich wywóz zagranicę z art. 16 cyt. dekretu.

Bez względu na istnienie lub brak zamiaru sprawcy wysiadania na terytorium W. M. Gdańska winien jest przewożący weksle przy przekroczeniu granicy z obszarem W.M. Gdańska zadośćuczynić odnośnym przepisom i to bez względu na przejazd przez ten obszar polskim pociągiem, polskim samolotem, powozem i t. d., wystarczy ustalenie, iż sprawca miał faktyczną możność wysiadania na terenie obszaru gdańskiego.

Cytowany dekret w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą w art. 1 ust. 5 podkreśla, że przepisy dekretu stosuje się do obszaru W. M. Gdańska analogicznie, jak do terytorium zagranicznego oraz tenże dekret nie robi różnicy między wekslem protestowanym a nie protestowanym (12 II 37 nr 3 K. 2350/36).

St. Czerwiński.

ORZECZNICTWO NAJW. TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

Opodatkowanie na rzecz gminy wyznaniowej żydowskiej — tytuł do opodatkowania.

1) Posiadanie akcji spółki akcyjnej, znajdującej się na obszarze pewnej gminy wyznaniowej żydowskiej, nie uzasadnia opodatkowania z tytułu przewidzianego w § 14 ustęp drugi rozporządzenia ministerialnego o gospodarce finansowej gmin wyznaniowych żydowskich z 9 IX 1931 (Dz. U. poz. 698) uprawiania w obrębie danej gminy wyznaniowej handlu lub przemysłu.

2) Określonego pod 1) opodatkowania nie uzasadnia także fakt pełnienia czynności członka zarządu spółki akcyjnej, bądź czynności dyrektora zarządzającego *(Teza)* (Wyrok z 8 I 1937 l. rej. 8082/34).

Znamiona odwołania.

Potraktowanie przez władze podania o zwrot uiszczonego podatku towarowego od materiałów budowlanych, z powodu zużycia ich do budowy domów mieszkalnych (art. 34 rozp. oraz budowie miast — Dz. U. z 1927 poz. 372), jako odwołania od wymiaru podatku, wbrew formie i treści podania oraz wyraźnemu oświadczeniu strony i odrzucenie go z powodu uchybienia terminu dla odwołania, stanowi wadliwość postępowania *(Teza własna red.)*.

Uchylając orzeczenie, N. T. A. zwrócił uwagę na to: a) iż skarżący nie skierowali podania do wyższej instancji za pośrednictwem tej władzy, która decyzje wydała, lecz — wyraźnie do władzy właściwej w I-szej instancji; b) że skarżący nie wyrażali niezadowolenia z poprzedniej decyzji (wymiarowej) i nie prosili o jej uchylenie względnie zmianę — jak tego wymaga art. 85 post. adm. — a stawiali żądanie zupełnie nowe (o zwrot podatku), podlegające traktowaniu w I-szej instancji (Z nieogł. wyroku z 5 XII 1935 l. rej. 7308/33).

Grunty fundacyjne — stosunek do uwłaszczenia.

Grunty fundacyjne nie są zwolnione od uwłaszczenia w myśl ustawy z 20 VI 1924 (Dz. U. poz. 254/1929) *(Teza)*.

N. T. A., rozstrzygając kwestię, ustalił przede wszystkim, że cytowana ustawa ma w ogóle zastosowanie do nieruchomości ziemskich fundacyjnych. Analizując art. 99 Konstytucji z 1921 r., który ustala, iż ustrój rolny Rzeczypospolitej ma się opierać na gospodarstwach rolnych, zdolnych do prawidłowych wytwórczości i stanowiących „osobistą własność", N. T. A. doszedł do wniosku, że zarówno ustawa o wyko-

naniu reformy rolnej z 28 XII 1925 (Dz. U. poz 1/1926), jak i ustawa uwłaszczeniowa z 20 VI 1924, głosząca w art 1 o uwłaszczeniu b. czynszowników, b. wolnych ludzi i długoletnich dzierżawców—realizują zasady art. 99 Konstytucji. Stąd dalszy wniosek, że cytowana ustawa uwłaszczeniowa zajmuje się przede wszystkim osobami, które chce uwłaszczyć, a nie gruntami, które uwłaszczeniu podlegają. Ustawa ta w swym pierwotnym brzmieniu (Dz. U. poz. 617/1924), stanowiąc w art. 1, kto może nabyć na własność użytkowane przez siebie grunty, nie wyszczególniała czyją one są własnością, a zatem nie robiła żadnej różnicy w tym względzie. Nowela zaś z 19 XII 1928 (Dz. U. poz. 23/1929), dodając w ustępie pierwszym tegoż art. 1 słowa: „bez względu na to, czy grunty te stanowią własność państwową, komunalną, czy też prywatną" uwypukliła tylko, że uwłaszczeniu podlegają wszelkie grunty To też uzupełnienia tego nie można interpretować w kierunku rzekomej tendencji różniczkowania gruntów podlegających uwłaszczeniu a w szczególności — tendencji wyłączenia gruntów fundancyjnych przez pominięcie ich wyraźnego zacytowania, jak to usiłuje uczynić zastępca fundacji — Prokuratoria Generalna. Gdyby bowiem ustawodawca, wobec tak wyczerpującego określenia, chciał grunty fundacyjne wyłączyć z pod działania ustawy uwłaszczeniowej, wówczas byłby to wyraźnie zaznaczył. Z tych względów zarzuty skarżącej Prokuratorii, że grunty fundacyjne, bądź stanowiące własność instytucji prawa publicznego, jako nie objęte wyliczeniem w art. 1 ustawy uwłaszczeniowej (w nowym brzmieniu), nie podpadają pod jej działanie, nie znajdują uzasadnienia w powołanej ustawie (Wyrok z 11 I 1937 l. rej. 3554/34).

Charakter decyzji o uznaniu lasu za ochronny.

Decyzje o uznaniu lasu za ochronny z p. d) art. 24 prawa o ochronie lasów, nie stanowiących własności Państwa, z 24 VI 1927 (Dz. U. poz. 932/1932) nie wymagają uzasadnienia faktycznego w myśl postanowień końcowych ustępu 3 art. 75 prawa o postępowaniu administracyjnym z 22 III 1928 (Dz. U. poz. 341) *(Teza).*

N. T. A. wziął pod uwagę, iż cytowany przepis art. 24 pkt d), będący podstawą zaskarżonego orzeczenia, przewiduje uznanie za ochronny lasu, gdy ma on specjalne znaczenie dla obrony Państwa.

Bliższe uzasadnienie, na czym konkretnie polega znaczenie lasu dla obrony Państwa, z istoty rzeczy nie leży w interesie państwowym, a interes ten oczywiście ma charakter ważny (Wyrok z 14 I 1937 l. rej. 697/35).

W. Czapiński

KRONIKA

ADMINISTRACJA

W sprawie odciążenia Policji Państwowej. Policja Państwowa jest obarczona szeregiem czynności nie należących do jej bezpośredniego zakresu działania, a wykonywanych bądź na polecenie władz administracji ogólnej wydanych w ich własnym zakresie, bądź też na skutek żądań władz centralnych. Ogranicza to możliwości Policji w zakresie jej właściwych funkcyj związanych z koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa i spokoju publicznego w Państwie.

Szczególnie dotkliwie obciążona jest Policja czynnościami zbierania materiałów nie związanych bezpośrednio z żadnym konkretnym zdarzeniem, lecz przeznaczonych do zobrazowania sytuacji w terenie na pewnym odcinku lub też mających służyć jako materiał orientacyjny dla wydania jakichś zarządzeń ogólnych.

W tej sprawie p. minister spraw wewn. okólnikiem nr 26 z 23 IV r. b. zarządził co następuje:

a) zbieranie określonych wyżej materiałów za pośrednictwem Policji może nastąpic tylko w tych wypadkach, gdy będzie to wyraźnie zaznaczone w piśmie władzy wydającej polecenie.

b) wydanie takiego polecenia przez Min. Spr. Wewnętrznych uzależnione jest od aprobaty ministra lub jednego z podsekretarzy stanu, w zakresie zaś właściwości Departamentu Politycznego—dyrektora tego Departamentu,

c) w urzędach wojewódzkich (Komisariacie Rządu na m. st. Warszawę) polecenie zbierania wspomnianych materiałów za pośrednictwem Policji, z wyjątkiem wypadku, o którym mowa wyżej pod b), należy do wyłącznej aprobaty wojewody (komisarza rządu), który ponosi odpowiedzialność za racjonalność i celowość wydanych zarządzeń

d) w wypadkach, gdy zbieranie materiałów opiera się na zarządzeniu pochodzącym od jednego z ministerstw działów zespolonych, rzeczą wojewodów będzie przedstawić bezzwłocznie właściwemu p. ministrowi ewentualne trudności, wynikające z niemożności użycia Policji, zawiadamiając równocześnie o tym Min. Spr. Wewnętrznych. Odpowiednie pismo p. minister spr. wewn. wystosował w tej sprawie równocześnie do pp. ministrów.

Starostowie we własnym zakresie mogą wydawać zarządzenia do-

tyczące zbierania przez Policję wspomnianych materiałów ogólnych tylko w związku z wykonywaniem zadań, polegających na zapewnieniu bezpieczeństwa i spokoju publicznego.

Ustanowienie wojewódzkich inspektorów zabudowy. P. minister roln. i ref. roln. zarządzeniem z 21. IV r. b. nr B. P. I-2/15 z 37 r. po porozum. z p. ministrem spr. wewn. ustanowił w wydziałach rolnictwa i reform rolnych urzędów wojewódzkich: Pomorskiego, Poznańskiego i Tarnopolskiego „wojewódzkich inspektorów zabudowy", posiadających stanowisko równorzędne kierownikowi oddziału i podlegających bezpośrednio naczelnikowi wydziału rolnictwa i ref. roln.

Do zakresu działania wojewódzkich inspektorów zabudowy należą objęte dotychczas kompetencją oddziałów urządzeń rolnych sprawy poradnictwa budowlanego i związanej z tym pomocy kredytowej uczestnikom przebudowy ustroju rolnego, a w szczególności sprawy: 1) poradnictwa w zakresie sporządzania planów zabudowania i projektów budynków, 2) współpracy z oddziałem finansowym w zakresie pomocy kredytowej na zabudowę, 3) poradnictwa w zakresie budownictwa dla uczestników przebudowy ustroju rolnego, 4) przeprowadzania zabudowy na terenach parcelacji rządowej, 5) dokonywania kontroli celowości zużycia pożyczek przez uczestników przebudowy ustroju rolnego.

Niedopuszczalność używania godła państwowego na wywieszce zawodowej mierniczego przysięgłego. Na zapytanie jednego z urzędów wojewódzkich w indywidualnej sprawie Min. Spr. Wewnętrznych wyjaśniło, że mierniczym przysięgłym nie przysługuje prawo używania godła państwowego na wywieszce (tabliczce) zawodowej. Przepis § 17 rozp. Min. Robót Publ. z 28 VI 1926 o wykonaniu ustawy o mierniczych przysięgłych (Dz. U. poz. 412), regulujący szczegółowo kwestię wywieszek zawodowych mierniczych, które ci mają prawo zawieszać przy wejściach do swych domów zamieszkania, nie przewiduje godła państwowego na tych tabliczkach, co w zestawieniu z okolicznością, że upoważnienie do korzystania z godła państwowego, udzielone mierniczym przysięgłym w art. 10 ustawy (Dz. U. poz. 454 z 1928), dotyczy tylko pieczęci, a nie wywieszki i nie może być tłumaczone rozszerzająco, uzasadnia pogląd, że umieszczanie przez mierniczych przysięgłych godła państwowego również na wywieszkach jest prawnie nieuzasadnione. A ponieważ cytowany paragraf zakazuje przy tym umieszczania na wywieszce innych napisów, przeto należy przyjąć, że i umieszczenie godła państwowego na tej tabliczce byłoby sprzeczne z tym przepisem, w przeciwnym bowiem wypadku byłby on godło państwowe na tabliczce wyraźnie przewidział.

Legitymacje służbowe. Na podstawie zarządzenia Prez. Rady Ministrów — Min. Spr. Wewn. pismem okólnym z 27 IV r. b. nr Pers. 206/21 do władz podległych wyjaśniło, że w razie zmiany stosunku służbowego lub takiej okoliczności w tym stosunku, którą stwierdza legitymacja służbowa, należy funkcjonariuszowi wydać legitymację nową.

W szczególności zatem wydanie nowej legitymacji jest uzasadnione w razie zmiany stanowiska służbowego, a więc zarówno w razie zmiany tytułu służbowego, jak i miejsca pełnienia służby.

Wadia i kaucje — 4% Pożyczki Konsolidacyjnej. Min. Spraw Wewn. pismem okólnym z 1 V b. r. nr GB. 35/5 podało do wiadomości władz podległych, że wartość depozytową (wadialną i kaucyjną) obligacyj 4% Pożyczki Konsolidacyjnej Min. Skarbu ustaliło ze złotych 55 za 100 zł wartości imiennej, na złotych 60.

Mundury Zw. Straży Pożarnych R. P. Decyzją z 5 V b. r. nr AP. 3-34 Mnstwo Spr. Wewn. udzieliło po porozum. się z Min. Spr. Wojsk., Związkowi Straży Pożarnych R. P. (Warszawa, ul. Poznańska 11) pozwolenia na ustanowienie i używanie przez członków korpusu technicznego tegoż Związku munduru, składającego się z bluzy, spodni, płaszcza, czapki i pasa głównego. Zasadniczy materiał umundurowania stanowi sukno koloru ciemno-granatowego na bluzę, płaszcz i czapkę oraz sukno koloru czarnego na spodnie. Dystynkcje umundurowania haftowane złotem. Guziki z żółtego metalu z płonącą kulą na skrzyżowanych toporkach. Otok czapki aksamitny ciemno granatowy.

Zjazd Sokolstwa Polskiego. Min. Spr. Wewn. pismem okólnym z 24 IV b. r. nr Pers. 207/77 na podstawie zarządzenia Prez. Rady Min. — podało do wiadomości władz podległych, że Związek Towarzystw Gimnastycznych „Sokół" w Polsce organizuje w dniach 26—29 VI r. b. ogólny zlot Sokolstwa polskiego z kraju i z zagranicy w Katowicach, w celu uczczenia piętnastej rocznicy powrotu Śląska do Polski i siedemdziesiątej rocznicy powstania Sokolstwa na ziemiach polskich.

W związku z tym w granicach możliwości służbowych będą udzielane urlopy od 25—30 VI r. b. tym funkcjonariuszom państwowym, którzy, jako członkowie Związku, chcieliby wziąć udział w zlocie.

X Międzynarodowy Raid Automobilklubu Polski. W dniach 6—11 VI b. r. odbędzie się „X Międzynarodowy Raid Automobilklubu Polski". W związku z tym Min. Spr. Wew. pismem okólnym z 1 V b. r. nr AP. 55/7 poleciło władzom podległym wydanie zarządzeń w celu zapewnienia bezpieczeństwa i porządku ruchu w czasie przejazdu samochodów, biorących udział w raidzie oraz udzielanie przez organa policji w miarę możności pomocy zawodnikom w szczególności przez wskazywanie drogi w miejscowościach zabudowanych.

Organizacja kierownictw państwowych wytwórni materiałów drogowych. Zarządzeniem z dn. 19.IV. b. r. nr P. 5-176/1/37 p. minister komunikacji w porozum. z p. ministrem spr. wewn. unormował organizację państwowych wytwórni materiałów drogowych, a mianowicie:

1) kamieniołomów państwowych: a) w Janowej Dolinie w woj. wołyńskim, b) w Zagnańsku w woj. kieleckim, c) w Kozach w woj. krakowskim.

2) Klinkierni państwowych w Białopolu, w Budach i w Izbicy w woj. lubelskim.

Zadaniem kamieniołomów państwowych jest wydobywanie, obróbka i dostarczanie kamienia, a zadaniem klinkierni państwowych — produkcja i dostarczanie klinkierów dla potrzeb gospodarki drogowej w Państwie.

Poszczególnymi kamieniołami zarządzają kierownicy kamieniołomów, wyznaczeni przez ministra komunikacji; wszystkimi zaś klinkierniami — jeden z kierowników klinkierni, również wyznaczony przez min. komun.

Organami pracy kierowników są kierownictwa kamieniołomów i klinkierń, które znów dzielą się na oddziały na czele z kierownikami, których wyznaczają właściwi wojewodowie za zgodą Min. Komunikacji. Innych pracowników przyjmują kierownicy wytwórni. Nadzór nad kierownikami wytwórni sprawują wojewodowie.

Jednodniówki wydane od 1.IV. do 1.V.1937 r.

	Nazwa	Miejsce wydania	Data wydania
1.	„Hajd Hagalil" (jdn. okr. lwowsko-wołyńskiego ruchu a. h. h. „Akiba")	Lwów-Borysław	kwiecień 1937 r.
2.	„Jednodniówka" (wydał: Józef Durko)	Chełm	11 kwietnia „
3.	„Jednodniówka baonu szkolnego podchorążych sanitarnych rezerwy	Warszawa	kwiecień „
4.	„Jednodniówka kursu pocztowo-telegraficznego we Lwowie r. 1936/1937"	Lwów	kwiecień „
5.	„Jednodniówka kursu pracy samorządowej zarządów świetlic miejskich w Warszawie"	Warszawa	kwiecień „
6.	„Myśl" (jdn. wydał: Kazimierz Mayer)	Chełm	26 kwietnia „
7.	„Odpowiedź" (jdn. wydał: Marcin Kupś)	Chełm	18 kwietnia „
8.	„Przedświt-Haszachar" (jdn. młodzieży akademickiej „Przedświt-Haszachar" przy okr. sjonistycznym w Nowym Sączu)	Nowy Sącz	2 kwietnia „
9.	„Robotnik odzieżowy" (jdn. Związku Zawodowego Robotników Przemysłu Odzieżowego w Polsce)	Warszawa	kwiecień „
10.	„Sprawa narodowa" (jdn. żyrardowska)	Warszawa	kwiecień „
11.	„Walka szewców" (jdn. Centralnego Związku Robotników Przemysłu Skórzanego w Polsce)	Warszawa	kwiecień „
12.	„Zew Narodu" (organ Brith Hachajał'u w Polsce)	Warszawa	kwiecień „

SAMORZĄD

Ustalanie granic gromad. W sprawie ustalania granic gromad Min. Spr. Wewnętrznych zwróciło się do wojewodów białostockiego, nowogródzkiego, poleskiego, wileńskiego i wołyńskiego z następującym pismem okólnym (nr SS-20/2-1). — W myśl art. 16 ust. (1) ustawy o cz. zmianie ustroju sam. teryt. ustalenia granic gromad dokonywa wojewoda, przy

współudziale wydziału woj. z głosem stanowczym. Przepisy wykonawcze zawarte są w rozp. III Min. Spr. Wewn. z 2 VIII 1934 (Dz. U. poz. 688), a w szczególności w §§ 11—17.

Art. 107 ust. (1) powołanej ustawy ustalił dla większości województw terminy przeprowadzenia podziału obszaru gmin wiejskich na gromady i ogłoszenia rozporządzeń w „Dziennikach Wojewódzkich". Przepis ten nie dotyczy części województwa białostockiego oraz nowogródzkiego, poleskiego, wileńskiego i wołyńskiego.

Ustalenie granic gromad stało się obecnie z wielu względów koniecznością. Rozp. Min. Spr. Wewn. z 29 I 1937 o gromadach (Dz. U. poz. 70) stworzyło bliższe ramy działalności gromad, a zatem zaktualizowało pociąganie do świadczeń w naturze, czy podatkowych w trybie art. 23 ustawy samorządowej, dla których to względów ustalenie granic gromad jest niezbędne.

Poza tym ze strony władz skarbowych, przeprowadzających klasyfikację gruntów, napływają narzekania, że podział gminy na gromady ogranicza się do wymienienia nazw miejscowości wchodzących w skład gromad, bez równoczesnego wskazania, które obszary gromada obejmuje. Operat klasyfikacyjny według obowiązujących przepisów powinien obejmować w zasadzie każdą poszczególną gromadę oddzielnie. Wykonanie tego przepisu jest uniemożliwione wskutek nieoznaczenia ściśle granic gromady i braku ciągłości terenu gromady (enklawy), w następstwie czego władze skarbowe zmuszone są obejmować jednym operatem nieraz po kilka gromad, co znowu pomniejsza wartość tych operatów.

W związku z tym Ministerstwo poleciło wojewodom dokonanie możliwie w krótkim, najdalej półrocznym okresie ustalenia granic obszarów poszczególnych gromad oraz podanie w sposób najbardziej powszechny tego ustalenia do wiadomości miejscowej ludności oraz organom gromadzkim, gminnym i powiatowym administracji ogólnej. Akcja ta ma być wszczęta przede wszystkim w tych powiatach, w których wdrożone już zostały prace klasyfikacyjne.

Wojewódzkie konferencje przewodniczących komisji rewizyjnych. Związek Rewizyjny Samorządu Terytorialnego zakomunikował Min. Spr. Wewnętrznych, że opierając się na § 61 Statutu Związku zamierza w II-im kwartale r. b. przeprowadzić na terenie każdego województwa jednodniową konferencję przewodniczących komisyj rewizyjnych rad powiatowych i miejskich oraz inspektorów samorządu gminnego z następującym porządkiem dziennym: 1. powiązanie działalności Związku Rewiz. z działalnością organów wewnętrznej kontroli; 2. potrzeba przeprowadzania systematycznej i ciągłej rewizji dokumentów przez organa wewnętrznej kontroli; 3. technika rewizji dokumentów; 4. rewizje kas i magazynów.

W związku z powyższym p. minister zwrócił się do wojewodów, ażeby po ustaleniu przez Związek Rewizyjny terminu konferencji, zechcieli spowodować, aby w konferencji wzięli udział wszyscy przewodniczący komisyj rewizyjnych rad powiatowych i miejskich, inspektorzy samorządu gminnego lub zastępcy przewodniczących komisji i inspektorów, a z urzę-

du wojewodzkiego wicewojewoda, naczelnik wydziału samorządu, wojewódzki inspektor związków samorządowych, kierownicy oddziałów oraz inni urzędnicy w miarę uznania wojewodów.

Uprawnienia zastępcy przewodniczącego komisji rewizyjnej. Min. Spr. Wewnętrznych rozpatrzyło (nr SS-3/28-2) zażalenie w sprawie interpretacji regulaminu komisji rewizyjnej rady gminnej jednej z gmin i wyjaśniło, iż przepis (§ 5) regulaminu „komisja rewizyjna składa się z przewodniczącego, jego zastępcy oraz członków“ i (§ 11) „Do ważności uchwał komisji niezbędna jest obecność przewodniczącego lub jego zastępcy oraz co najmniej $^2/_3$ liczby członków“ — nie stwarzają podstawy do formułowania poglądu, iż zastępca przewodniczącego komisji rewizyjnej nie ma prawa głosowania w przypadku, gdy przewodniczący, jak również wszyscy członkowie uczestniczą w posiedzeniu.

Zdaniem Ministerstwa powołany wyżej § 5 regulaminu wyraźnie stanowi, iż zastępca przewodniczącego wchodzi w skład komisji rewizyjnej, a więc korzysta ze skutków tego stanu prawnego, czyli z prawa uczestniczenia we wszelkich pracach komisji rewizyjnej oraz w głosowaniu; zaś § 11 regulaminu określa jedynie konieczną minimalną ilość, co wcale nie oznacza, iż w razie zebrania się większej ilości osób, wchodzących w skład komisji rewizyjnej, nie mają one prawa uczestniczenia w obradach i głosowaniu.

Poza względami prawnymi Ministerstwo zauważyło, iż osoba, która ma zastępczo wejść w funkcje przewodniczącego, winna stale być zorientowana w toku prac, ażeby w razie potrzeby podołać zadaniom przewodniczenia. Stąd też usuwanie zastępcy przewodniczącego od uczestniczenia w bieżących pracach komisji rewizyjnej byłoby niecelowe.

W sprawie skróconego egzaminu kandydatów na sekretarzy gminnych. Na podstawie przepisu zawartego w ostatnim ustępie § 5 rozp. Min. Spraw Wewn. z 27 II 1934 w sprawie kwalifikacji sekretarzy gminnych (Dz. U. poz. 144), Min. Spraw Wewn. uznało ukończenie Instytutu Nauk Administracyjno-Gospodarczych w Krakowie i Instytutu Nauk Handlowo Gospodarczych w Wilnie oraz 5-cio miesięcznego Kursu Instytutu Komunalnego w Warszawie za spełnienie przez kandydatów na sekretarzy gminnych warunku wymaganego przy ubieganiu się o dopuszczenie do skróconego egzaminu w rozumieniu powołanego na wstępie przepisu.

Wobec powyższego kandydaci na sekretarzy gminnych, absolwenci wymienionych uczelni, zdają egzamin ustny tylko z przedmiotów wymienionych w p. 4, 7, 8, 9 § 4 zacytowanego rozporządzenia (nr SS. 40/65-1).

W sprawie dodatku mieszkaniowego dla nauczycieli. Min. Spraw Wewn. pismem z 27 IV 37 SS. 53/1-47 wyjaśniło, iż nauczycielce publicznej szkoły powszechnej, której mąż nie otrzymuje dodatku mieszkaniowego ani ze Skarbu Państwa, ani z funduszów związków samorządowych oraz nie korzysta z bezpłatnego mieszkania urzędowego,

przysługuje prawo do bezpłatnego mieszkania od gminy względnie do dodatku mieszkaniowego w wymiarze dla samotnych.

Wystawa „Pracy i kultury wsi“ w Liskowie. W Liskowie odbędzie się w czasie od 8 VI do 4 VII r. b. ogólnopolska wystawa „Pracy i kultury wsi“. Wystawa ta ma na celu przedstawienie całokształtu dorobku wsi polskiej we wszystkich dziedzinach jej życia i pracy. Obejmie ona poza rolnictwem, hodowlą, ogrodnictwem i pszczelnictwem — spółdzielczość, budownictwo ogniotrwałe i pożarnictwo, samorząd, szkolnictwo, opiekę społeczną, higienę wsi, walkę z alkoholizmem, wojskowość, społeczne instytucje obrony Państwa, wreszcie działalność wszystkich organizacyj wiejskich.

Ponieważ wystawa będzie zorganizowana na tym terenie, który daje bezpośredni wyraz owocnych skutków działania twórczych sił samej wsi, można przypisać tej wystawie dużą wymowę i siłę skutecznego oddziaływania na obudzenie inicjatywy u zwiedzających, a przez to poważny wpływ na rozwój wsi polskiej. Aby w wystawie mogły wziąć udział jak największe rzesze ludności wiejskiej p. minister spr. wewnętrznych zwrócił się w piśmie z 30 IV b. r. nr SG-99-76/1 do wojewodów i przewodniczących wydziałów pow. o zajęcie się propagandą samej wystawy przez powołanie powiatowych komitetów propagandy wystawy „Praca i kultura wsi“ i zorganizowanie jak najliczniejszych zbiorowych wycieczek na wystawę działaczy organizacyj społecznych, rolników i młodzieży oraz o współdziałanie w tym kierunku z akcją, podejmowaną przez Komitet Wystawy (poczta Lisków k/Kalisza, lub Warszawa, ul. Warecka 11a, II p. tel. 5-20-53), który już rozesłał odpowiednie materiały informacyjne, i przez spółdzielnię turystyczno-wypoczynkową „Gromada“ w Warszawie, ul. Warecka 11a (tel. 246-86 i 305-92), która objęła organizację wszystkich wycieczek na wystawę i będzie regulowała ich wyjazdy. W piśmie tym są przewidziane zarazem ulgi kolejowe dla wycieczkowiczów; ich wysokość zależy od liczebności wycieczki. Mianowicie wycieczka złożona z 15—60 osób będzie korzystała z 66%, a ponad 60 osób — z 75% ulgi w obie strony.

Biorąc pod uwagę wielkie znaczenie dla wsi organizowanej wystawy, wysokie ulgi w przejeździe koleją i pomoc organizacyjną ze strony Komitetu Wystawy i spółdzielni „Gromada“, p. minister określił liczbę uczestników wycieczek na wystawę z każdego powiatu na około 300 osób.

POLICJA

Skasowanie Komendy Powiatowej P. P. w Ropczycach i utworzenia Komendy Powiatowej P. P. w Dębicy. Rozkazem nr 724 pkt I komendant główny P. P. podał do wiadomości, że Rada Ministrow rozporządzeniem z dnia 8 marca 1937 r. skasowała powiat ropczycki w woj. krakowskim, a z obszaru jego utworzyła powiat dębicki z siedzibą władz powiatowych w Dębicy w tymże województwie.

W związku z tym na podstawie postanowienia art. 16 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej ska-

sowana została Powiatowa Komenda P. P. w Ropczycach i z dniem 3 kwietnia 1937 r. utworzona została Komenda Powiatowa P. P. w Dębicy.

Kurs zwykły kandydatów kontraktowych na szeregowych P. P. w Mostach Wielkich. Na podstawie § 1 pkt a, §§ 7 i 9 zarządzenia ministra spraw wewnętrznych z dnia 25 lipca 1936 r. o wyszkoleniu Policji Państwowej komendant główny P. P. rozkazem nr 724 pkt II zarządził utworzenie z dniem 20 maja 1937 r. 5-miesięcznego kursu zwykłego kandydatów kontraktowych w Szkole Szeregowych P. P. w Mostach Wielkich.

Na kurs ten przydzielono 250 kandydatów kontraktowych z poszczególnych kompanii (szwadronu) rezerwy policyjnej.

Nagrody przyznawane oficerom i szeregowym za wykrycie przestępstw. Unieważniając pkt IV R. K. G. nr 698 i pkt VI R. K. G. nr 707, komendant główny P. P. ustalił rozkazem nr 724 pkt IX tryb postępowania z nagrodami pieniężnymi, wpływającymi od osób prywatnych, instytucyj i przedsiębiorstw prywatnych i państwowych oraz instytucyj prawa publicznego za wykrycie przestępstw przez organa policyjne.

Śledzenie biegu spraw i meldowanie o karach wymierzonych sprawcom zamachów na policjantów. Rozkazem nr 724 pkt V komendant główny P. P. zarządził, by we wszystkich przypadkach: 1) użycia broni przez osoby postronne przeciwko policjantom zarówno w służbie jak i poza służbą, 2) napadu lub zamachu, zagrażającego życiu, zdrowiu lub wolności policjanta, i 3) oporu (art. art. 129, 131 i 162 k. k.) — komendanci wojew., niezależnie od przedkładania meldunków o samym fakcie, śledzili przebieg sprawy karnej w instancjach sądowych przeciwko sprawcy wzgl. sprawcom i o ostatecznym wymiarze kary dodatkowo meldowali przez Wydział I K. Gł. P. P.

Popieranie oskarżenia i śledzenie biegu spraw o bezprawne posiadanie broni i kłusownictwo. Włóczęgostwo i kłusownictwo stanowi kadrę przyszłych przestępców. Szczególniej kłusownictwo grupujące ludzi posiadających broń nielegalnie i dobrze w jej użyciu zaprawionych stanowi duże niebezpieczeństwo.

Dlatego też komendant główny P. P. rozkazem nr 724 pkt V polecił zwrócić uwagę na ten element, by osiągnąć lepsze niż dotąd wyniki w akcji zwalczania kłusownictwa i odbierania nielegalnie posiadanej broni. Komendanci wojewódzcy obowiązani są w interesie służby śledzić bieg spraw w instytucjach wymiaru sprawiedliwości. Do popierania oskarżenia w sprawach o kłusownictwo w sądach grodzkich należy wyznaczać najzdolniejszych szeregowych w stopniach st. przod., a w wyjątkowych wypadkach nawet oficerów, o ile warunki służby na to pozwalają.

Analogiczne postępowanie obowiązuje w sprawach o bezprawne posiadanie broni.

Wyjaśnienie w sprawie zwalniania od podatku komunalnego psów służbowych. Rozkazem nr 724 pkt XV komendant główny P. P. podał następujące wyjaśnienie.

RKG. nr p. IV podaje do wiadomości okólnik Min. Spr. Wewn nr 95 z dnia 30 VI 1934 r. w sprawie zwolnienia od podatku komunalnego psów służbowych, stanowiących własność policjantów, a ustalając zarazem sposób postępowania w tych wypadkach przez P. P., stawia za warunek posiadania przez te psy odpowiednich kwalifikacyj. Z nadsyłanych wykazów przewidzianych w końcowym ustępie tego punktu wynika, że podane wytyczne nie są ściśle przestrzegane, albowiem wykazy obejmują psy ras, których nieprzydatność służbowa jest z góry przesądzona. Według dotychczasowych doświadczeń nadają się do celów służbowych, zależnie od osiągnięcia wymaganych kwalifikacyj (przysposobienia, wyszkolenia), owczarki niemieckie (alzackie, mylnie zwane „wilczkami"), dobermany airedeleterriery, boksery, brodacze-olbrzymy (Riesenschnauzer), komondory (owczarki węgierskie), rotweilery, bouvier i owczarki podhalańskie (tatrzańskie), natomiast nie mogą być traktowane jako psy obronne psy ras myśliwskich i pokojowych, jak np. setry, wyżły, jamniki, buldogi, foksterriery i t. p., a zatem nie mogą być zwalniane od podatku komunalnego w trybie okólnika M. S. Wewn. z dn. 30 VI 1934 r. za nr 95.

Uchylając końcowy ustęp pktu IV RKG. nr 634, dotyczący komunikowania b. Tresurze Psów Policyjnych w Poznaniu cyfrowych danych, komendant główny P. P. zarządził, aby komendanci wojewódcy przedłożyli Komendzie Głównej na dzień 15 lipca 1937 r. wykazy obejmujące dane dotyczące psów towarzyszy, a mianowicie: nazwę, rasę, wiek i przydatność służbową psa — imię i nazwisko, stopień i przydział służbowy właściciela — wedle stanu z dnia 30 czerwca 1937 r., a następnie corocznie na dzień 1 stycznia podawali zmiany w stanie faktycznym.

Ustanowienie dyplomu „Za dobrą służbę". Rozkazem nr 724 pkt VII komendant główny P. P. ustanowił dyplom „Za dobrą służbę", przyznawany szeregowym P. P. w uznaniu nienagannej służby. Dyplom ten otrzymują szeregowi: zabici na służbie (o ile okoliczności, w jakich śmierć nastąpiła—nie zasługują na inne wyróżnienie), zmarli, przeniesieni w stan spoczynku, poszkodowani na służbie i z tego powodu niezdolni do wykonywania obowiązków służbowych oraz zwolnieni z szeregów policji na własną prośbę. Zasadniczym warunkiem nadania dyplomu ma być: a) co najmniej 15-letni okres służby efektywnej, b) niekaralność, c) bardzo dobra, wyjątkowo dobra ocena kwalifikacyjna za ostatnie 3 lata.

W związku z powyższym komendanci wojewódzcy przy rozwiązaniu stosunku służbowego z szeregowymi we wszystkich podanych wypadkach i z uwzględnieniem warunków nadania dyplomu w pktach a), b), c)—mają nadsyłać konkretną opinię, czy dany szeregowy zasługuje na nadanie dyplomu „Za dobrą służbę".

BIBLIOGRAFIA

KSIĄŻKI

Ashmore E. B., generał major Wojska Brytyjskiego: **Obrona przeciwlotnicza.** Przetłumaczył i wstępem zaopatrzył *Romeyko Marian, ppłk.-dypl.-pilot* Warszawa 1937 r., stron 192. Nakładem Zarządu Głównego L. O. P. P.

Autor dzieła był zarówno w czasie wojny światowej jak i w czasie pokoju dowódcą obrony przeciwlotniczej Londynu. Książka przedstawia doświadczenie, spostrzeżenia i wnioski, jakie autor zdobył, pełniąc wspomnianą funkcję. Jakkolwiek książka posiada raczej charakter pamiętnika i napisana została jeszcze w 1929 r., tym niemniej posiada ona walory, które wyjaśniają szereg podstawowych elementów współczesnej obrony przeciwlotniczej.

Biegeleisen Leon Władysław: **Wstęp do nauki ekonomii społecznej.** Tom I. Teoria relatywizmu gospodarczego. Nakładem „Naszej Księgarni" S. A. Związku Nauczycielstwa Polskiego przy współudziale Bratniej Pomocy studentów Wolnej Wszechnicy Polskiej. Warszawa 1937 r., stron XIII + 537.

Obszerne to dzieło zostało podzielone na trzy „księgi". Księga pierwsza mówi o kryteriach prawdziwości w ekonomice, księga druga porusza zagadnienie determinizmu przyczynowego w naukach przyrodniczych i gospodarczych, księga trzecia traktuje o t. zw. kwantyfikacji w ekonomice.

Jak widać z tytułu dzieła oraz nagłówków „ksiąg", dzieło nie jest wykładem nauki ekonomii i praw nią rządzących, lecz stanowi próbę teorio poznawczej podbudowy pod taką naukę, przy czym autor skłania się w kierunku relatywizmu gospodarczego. W wywodach końcowych postuluje autor połączenie czynnika logistycznego (aksjomatowego) i empirycznego (faktycznego) dla zapewnienia maksymalnej ścisłości i wydajności nauki ekonomii społecznej.

Bojko A. i Monka W.: **Kodeks nieruchomości miejskiej.** Ustawy, rozporządzenia, okólniki, komentarze. Warszawa 1937 r., stron 72. Wdawnictwo „Hawu".

Jak widać z zamieszczonego w końcu broszury prospektu, całość pracy ma się składać z dziesięciu części. Broszura, która się ukazała, stanowi część pierwszą pracy. Dotyczy ona najmu lokali w nieruchomościach miejskich. Według intencji autorów „Kodeks" ma zawierać w układzie systematycznym całokształt przepisów prawnych, odnoszących się do nieruchomości miejskich i ma służyć przede wszystkim celom praktycznym.

Borowski Stanisław: **Szkoła Główna Warszawska 1862 — 1869.** Wydział Prawa i Administracji Wydawnictwo Kasy im. Mianowskiego — Instytut Popierania Nauki, Warszawa — Pałac Staszica 1937 r., stron XVI + 342.

W obszernej tej monografii przedstawia autor genezę Szkoły Głównej Warszawskiej, która miała zastąpić zamknięty w 1831 r. Królewski Uniwersytet Warszawski. W kolejnych rozdziałach opisuje autor organizację wydziału prawa i administracji Szkoły Głównej, program studiów, konkursy naukowe, rodzaje egzaminów i wydawanych dyplomów oraz dane, dotyczące studiujących na wydziale prawa i administracji.

W zamieszczonych w końcu dzieła dodatkach wskazał autor bibliografię grona nauczającego wydziału prawa i administracji oraz umieścił listę studentów wspomnianego wydziału. Książka została zaopatrzona w liczne ryciny nauczających, grup studentów, zjazdów koleżeńskich z lat późniejszych i t. p.

Chojecki Zygmunt: **Produkcja rolnicza i przemysł rolniczy w Polsce współczesnej.** Warszawa 1937 r., stron XVI+484. Wydawnictwo Towarzystwa Oświaty Rolniczej. Księgarnia rolnicza.

Autor postawił sobie za cel zobrazowanie wytwórczości polskiego rolnictwa i przemysłu rolniczego. Całokształt ma-

teriału podzielił autor na trzy części. W części pierwszej omawia warunki naturalne rolnictwa, mianowicie: klimat i glebę oraz powierzchnię i ludność Polski, w części drugiej zaś charakteryzuje wytwórczość roślinną, spożycie, ceny, handel krajowy i zagraniczny, politykę celną, organizacje producentów, inicjatywę Rządu i ustawodawstwo oraz wpływ kryzysu gospodarczego na obecny stan wytwórczości roślinnej. W dziale tym omówione zostały poza tym: hodowla nasion rolniczych i doświadczalnictwo, ochrona roślin, melioracje, zużycie nawozów sztucznych, rozpowszechnienie maszyn i narzędzi rolniczych, wreszcie ogrodnictwo, pszczelnictwo i leśnictwo. Część trzecia dzieła została poświęcona przetwórczemu przemysłowi rolniczemu, a mianowicie: cukrowniczemu, spirytusowemu, ziemniaczanemu, młynarskiemu, mleczarskiemu i mięsnemu oraz przemysłom pracującym dla rolnictwa.

Książka została wydana z zasiłkiem Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie i Państwowego Banku Rolnego.

Domański Ludwik, adwokat, członek Komisji Kodyfikacyjnej: **Instytucje kodeksu zobowiązań.** Komentarz teoretyczno-praktyczny. Część ogólna, zeszyt III, strony 393—600. Warszawa 1937 r. Księgarnia Wydawnictw Prawniczych Mariana Gintera, Warszawa, ul. Kapucyńska 1.

Jest to trzeci z kolei zeszyt wydawnictwa obliczonego na pięć zeszytów, wychodzących na prawach subskrypcji. W zeszycie tym zostały omówione: umowy o świadczenia przez osobę trzecią lub na rzecz osoby trzeciej, przedstawicielstwo, przyrzeczenie publiczne, forma oświadczenia woli w ogólności oraz powstanie zobowiązań z czynów i innych zdarzeń.

Doriot Jacques: **Francja nie będzie krajem niewolników.** Autoryzowany przekład z języka francuskiego *Teslara Tadeusza*. Warszawa 1937 r., stron XV+175. Wydawnictwo F. Hoesicka.

Jak stwierdza przedmowa tłumacza, Jacques Doriot, mer miasta St. Denis i deputowany do parlamentu, stoi na czele Ludowej Partii Francuskiej. Autor, swego czasu komunista, zwalcza obecnie komunizm. W książce swej występuje on ostro przeciwko uzależnieniu polityki francuskiej, szczególnie polityki zagranicznej, od wpływów sowieckich. Autor głosi, że Stalin dąży do zawikłania Francji w wojnę z Niemcami w tym celu, by ZSRR. swobodnie mógł rozwijać ekspansję w Azji. Autor żąda uniezależnienia się od Moskwy i nawiązania porozumienia z Rzeszą Niemiecką.

Hausner Roman, Dyrektor Gabinetu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych: **Skorowidz Ustawodawstwa Polskiego.** Część VII, za czas od 1 stycznia 1935 do 1 stycznia 1937 r. Warszawa 1937 r., stron XXIV+360. Nakładem autora.

Wydawnictwo to zawiera materiał z Dziennika Ustaw R. P., Monitora Polskiego, Dziennika Ustaw Śląskich, Dziennika Urzędowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, dzienników urzędowych innych ministerstw oraz ze zbiorów nieoficjalnych.

Cena książki zł 12, z przesyłką poleconą zł 12.80. Zamówienia: Warszawa, skrzynka pocztowa 611. Przedpłaty: konto P. K. O 45354.

Macewicz Piotr dr: **Kryzys psychotechniki.** Warszawa 1937 r., stron 53.

Jest to wydanie w formie broszury referatu wygłoszonego przez autora na zebraniu członków Instytutu Naukowego Organizacji i Kierownictwa w dniu 15 stycznia 1937 r. Autor poddaje krytyce dotychczasowe metody stosowane w psychotechnice i kwestionuje niektóre jej wyniki, a w końcu dochodzi do konkluzji, że tylko lekarz-higienista — z racji swego przygotowania specjalnego i znajomości fizjologii i patologii — powołany jest do orzekania o przydatności danego osobnika do określonego zawodu.

Ringman Aleksander inż.: **Uprzemysłowienie i obrona Państwa.** Warszawa 1937 r., stron X+207. Nakładem Zarządu Głównego Towarzystwa Wiedzy Wojskowej. Skład: Główna Księgarnia Wojskowa.

Autor poddaje szczegółowej analizie potencjał gospodarczy Polski, opisując kolejno jego poszczególne składniki. Omawia rolnicze siły gospodarcze, paliwo i siły pędne, górnictwo i hutnictwo, przemysł, środki komunikacyjne, zagadnienie kapitałów i t. p. Wszelkie te elementy rozpatruje pod kątem widzenia konieczności dostosowania do potrzeb obrony Państwa. We wnioskach końcowych nawołuje autor do zmobilizowania wszystkich twórczych sił narodu do stworzenia i realizowania jednolitego planu gospodarczego, mającego przede wszystkim na celu rozwijanie działalności

na rzecz interesu państwowego i jego potrzeb obronnych.

Szczygielski Adam Daniel, asystent Uniwersytetu J. Piłsudskiego: **Kodeks zobowiązań.** Warszawa 1937 r., stron XII + 268 formatu A^6. Wydawnictwo „Biblioteka Prawnicza" Hoża 37.

Broszura zawiera tekst kodeksu zobowiązań z października 1933 r. wraz z przepisami związkowymi, uwagami łącznikowymi i szczegółowym skorowidzem rzeczowym.

Trzciński Witold: **Z minionych dni Polski podziemnej 1905 — 1918.** Z przedmową *prof. Ludwika Krzywickiego* Nakładem Stowarzyszenia byłych Więźniów Politycznych. Warszawa 1937 r., stron 107.

Na całość książki składają się opisy pewnych fragmentów walki konspiracyjnej z czasów poprzedzających odzyskanie niepodległości. Autor opisuje następujące epizody i sytuacje: Czerwony Lublin 1905 r., czerwona rada P. P. S 1905 r, czerwona Łódź, wielki lokaut łódzki przed 30-tu laty, walki bratobójcze w latach 1906—7 w Łodzi, ruch zawodowy w b. Kongresówce, rozłam w P P S. w r. 1906, oswobodzenie 10-ciu z Pawiaka, P. P S. — lewica w okresie reakcji i w okresie ponownego budzenia się ruchu robotniczego przed wojną, P. P S. lewica w okresie wielkiej wojny, uznanie niepodległości Polski przez Rosię oraz skład centralnych ciał partyjnych P. P S. przed rozłamem i po rozłamie. W końcu książki zamieszczono indeks nazwisk osób, wymienionych w poszczególnych szkicach.

Wagner R. E. dr: **Grundgesetz und Kirchenverfassung für die Evangelische Kirche Augsb. Bek. in Polen.** Bielsko 1937 r., stron 40.

Broszura zawiera niemieckie tłumaczenie tekstów dekretu z dnia 25 listopada 1936 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w R.P. oraz rozporządzenia Rady Ministrów o uznaniu zasadniczego prawa wewnętrznego wspomnianego wyznania. W końcu broszury zamieszczono szereg uwag dotyczących obu tych norm prawnych.

Zoll Fryderyk: **Międzynarodowe i międzydzielnicowe prawo prywatne w zarysie.** Warszawa 1937 r., stron dwułamowych 72. Skład główy: Instytut Wydawniczy „Biblioteka Polska".

Jest to druga odbitka z Encyklopedii Podręcznej Prawa Prywatnego, zeszyt XV i XVI wraz z dodatkami, zawierającymi uzupełnienia i zmiany oraz teksty odnośnych ustaw.

Harcerze z czasów walk o niepodległość 1909 — 1921 (Sprawozdanie z działalności w latach 1935 i 1936). Harcerskie Biuro Wydawnicze „Na tropie". Warszawa 1937 r., stron 124 formatu A^6.

Broszura została wydana przez Komisję Kół Harcerzy z czasów walk o niepodległość przy Naczelnictwie Związku Harcerstwa Polskiego. Zawiera ona poza wstępnym omówieniem genezę polskiego skautingu, sprawozdanie z działalności za lata 1935 i 1936 odrębnych kół harcerzy z czasów walk o niepodległość.

Praktyczne wskazówki dla urzędów podległych M. S. Z. o sposobie postępowania, wydatkowania i księgowania w sprawach rachunkowo-kasowych. Warszawa 1937 r, stron 14 formatu A^4.

Jest to wydawnictwo Ministerstwa Spraw Zagranicznych, zawierające instrukcję rachunkowo-kasową dla urzędów konsularnych i dyplomatycznych.

Liste du Corps Diplomatique à Varsovie. Mars 1937 r., stron 115.

Broszura ta, napisana w języku francuskim, zawiera listę osób Korpusu dyplomatycznego, przebywającego w Warszawie, wskazując zarazem adresy biur i numery telefonów ambasad i poselstw.

CZASOPISMA

Archeion. Warszawa, nr XIV. *Tadeusz Manteuffel*: Regestratura Okręgu Naukowego Warszawskiego *Jan Kruszyński*: Nowy aparat do reprodukcji fotograficznej i jego zastosowanie szczególnie do zabytków archiwalnych.

Biuletyn polsko-ukraiński. Warszawa, tygodnik nr 16. *W. Bączkowski*: Sprawa ukraińska w świetle aktualiów. *H. K.*: Kiedy powstanie Ukraińska Agencja Prasowa? Nr 17. *M. Kowalewski*: Mendel Chatajewicz zaczyna rządzić Ukrainą.

Czasopismo geograficzne. Lwów, kwartalnik Tom XV. Zeszyt 1. *Romer E.*: O nowej mapie Polski. *Winid W.*: Miasto i wieś w krajobrazie geograficznym i ich rola w życiu gospodarczym i społecznym.

Czasopismo kas oszczędności. Poznań, miesięcznik nr 4. *A. Macholz*: O tajemnicy kont, wkładów i depozytów. *Dr Z. Witkowski*: Konwersja kredytów komunalnych i hipotecznych.

Czasopismo sędziowskie. Lwów, dwumiesięcznik nr 2. *Mgr. Piotr Adamowski*: U podstaw polskiej ideologii konstytucyjnej.

Czasopismo techniczne. Lwów, dwutygodnik nr 8. *Prof. inż. I Stella-Sawicki*. Problem motoryzacji kraju i sprawa drogowa.

Drogi Polski. Warszawa, miesięcznik nr 4. *H. Sukiennicki*: Problem surowcowy w przekroju międzynarodowym *Piotr Wysocki*: „Gospodarka wojenna". Młodzież i nauka a obrona Państwa.

Front Zachodni. Warszawa, miesięcznik nr 4. *W. Olszewicz*: Związki gospodarcze Śląska z Pomorzem *Tadeusz Kowalak*: Siły gospodarcze mniejszości niemieckiej na Pomorzu.

Gaz, woda i technika sanitarna. Kraków, miesięcznik nr 2. *Inż Olgierd Nowodworski*: Nowoczesne oczyszczanie ścieków w Niemczech i Anglii. Nr 3. *Czesław Świerczewski*: O przygotowaniu teoretycznym i praktycznym inżynierów pracujących w gazownictwie. *Inż Tadeusz Kielanowski*: Chlorowanie i chloraminowanie wody wodociągowej *Inż. Wacław Popielski*: Utrwalenie odczytu wodomierza.

Gazeta sądowa warszawska. Warszawa, tygodnik nr 16 *Prof. Stefan Glaser*: O kodyfikacji wojskowego prawa karnego.

Głos adwokatów. Kraków, miesięcznik. Zeszyt II-III. *Adw. dr Teodor Ringelheim*: Arbitraż polityczny. *Jakób Bross*: O powołanie do życia sądów dla nieletnich. *Adw. dr Goldblatt*: Prawnictwo wzwyż a adwokatura na przełomie *Gustaw Gitreil*: Czy nowelizacja art. 255 § 2 prawa o ustroju sądów powszechnych jest konieczna *Mgr. Stanisław Goldberger*: Przyczynki do rozważań nad nowym prawem wekslowym.

Głos prawa. Lwów, miesięcznik nr 1—2. *Dr Gustaw Taubenschlag*: Presja władzy. Ze studiów nad „Częścią ogólną" prawa administracyjnego. *Mr. Stanisław Wertheim*: Solidaryzm państwowy i jego możliwości.

Gospodarka narodowa. Warszawa, dwutygodnik nr 7 — 8. *Wacław Fabierkiewicz*: Koniunktura cen w Polsce i jej przyczyny. *Tadeusz Janowski*: Przeszłość i teraźniejszość reglamentacji dewiz. *Andrzej Falk*: Trzeba wybierać.

Na posterunku. Warszawa, tygodnik nr 15. *W. Majewski*: Postępowanie karne skarbowe *Markowski Feliks, przodownik P. P.*: Wnikliwe czytanie dowodów osobistych osób zatrzymanych. Nr 16. *w. t.*: Walka Rządu ze wzrostem cen. Nr 17. *Roman Olszewski*: Drogi i motoryzacja dla obrony państwa.

Palestra. Warszawa, miesięcznik nr 4. *Stanisław Janczewski*: Nowelizacja prawa o ustroju adwokatury *Stefan Urbanowicz i Jakób Warszawski*: Wzmożenie podstawowych gwarancji i praw obywateli w postępowaniu administracyjnym.

Polska gospodarcza. Warszawa, tygodnik nr 16. *A K. Ivanka*: Budżet wykonany z nadwyżką. Nr 17. *M. Wierusz-Kowalski*: O oszczędną gospodarkę surowcową Rozwój produkcji rolniczej w Polsce i jego podstawowe cechy.

Polski proces cywilny. Warszawa, miesięcznik nr 7 — 8. *Leon Peiper*: Na marginesie orzeczeń Sądu Najwyższego Zagadnienie t. zw. oszustwa procesowego

Prasa. Warszawa, miesięcznik nr 4. *Franciszek Głowiński*: Zagadnienia propagandowe w Polsce. *Jan Mokrzycki*: Prasa jako czynnik życia gospodarczego. *F. G.*: Zdrojownictwo krajowe i turystyka wewnętrzna a prasa.

Przegląd budowlany. Warszawa, miesięcznik nr 4. *Inż. W. Tryliński*: Nawierzchnia z płyt betonowych sześciokątnych w budownictwie prywatnym. *Inż. Bolesław Marian Niemierko*: O grzybach drzewnych i walce z nimi ze szczególnym uwzględnieniem walki z nimi na P. K. P. *T. K.*: Zasady OPLG. w Anglii. Ochrona przeciwpożarowa poddaszy. Przymus budowy schronów.

Przegląd policyjny. Warszawa dwumiesięcznik nr 3. *Prof. L. Wachholz*: Błędne i trafne drogi kryminalistyki. *Philipp Lothar*: Walka zapobiegawcza z przestępstwem w Stanach Zjednoczonych i w Europie. *Henryk Żółtowski*: Wytrzebienie w ramach polityki kryminalnej. *Jan Płotnicki, insp. P. P.*: Uwagi o inspekcji. *Mgr Jan Loho-Sobolewski*: Strajk okupacyjny i usuwanie robotników z miejsca pracy w świetle obowiązujących przepisów. *Hass Eugeniusz, kom. P. P.*: Na marginesie artykułu o szkoleniu i doszkalaniu policji.

Przegląd prawa administracji imienia Ernesta Tilla. Lwów, kwartalnik nr 1. *Marian Stanisław Karpiński*: Historyczne podstawy systemu ekonomii prof. Stanisława Grabskiego.

Przegląd sądowy. Kraków, miesięcznik nr 4. *Dr Fryderyk Kurzer, adwokat*: „Umowne prawo odstąpienia" wedle ko-

deksu zobowiązań. *Stanisław Goldberger*: Forma zwrotu pisma stronie. *Dr Marcin Landau, adwokat*: Administrator domu jako strona w procesie

Psychotechnika. Warszawa, kwartalnik. Zeszyt 1 i 2. *Prof. S. Szuman*: Typologia inteligencji. *Dr J. Kączkowska*: Poradnictwo zawodowe w Polsce. *Prof. dr M. Kreutz*: Kilka uwag o badaniu osobowości jednostki *Dr Z. Karmel - Wiślicka*: Analiza kwestionariusza skłonności i zamiłowań zawodowych. *S. Studencki*: O rewizji testów psychotechnicznych *Dr E Dębicka*: Zagadnienie psychotechniki wojskowej. *Dr W. Kowalski*. O podstawach psychotechniki.

Ruch gospodarczy. Warszawa, dwutygodnik nr 4 — 5. *Stanisław Cimoszyński*: O ustrój pracy. *Maria Rzętkowska*: Praca robotników w Z.S.R.R. O godność pracy. *R. S*: Prawodawstwo społeczne w Italii: *Mec. Witold Rościszewski*: Związki zawodowe w dobie dzisiejszej.

Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny. Poznań, kwartalnik nr 2. *Prof. Bohdan Winiarski* Zagadnienia organizacji studiów prawniczych. *Prof. dr Maurycy Allerhand*: Podstawa orzeczenia o właściwości sądu. *Prof. dr Józef Jan Bossowski*. Nowe metody zwalczania przestępczości w Niemczech. Rozbudowa prewencji *Prof. dr Alfred Ohanowicz*: Umowy z niezdolnymi do działań prawnych w kodeksie zobowiązań *Dr Wiktor Sukiennicki, docent*: Ustrój radziecki a konstytucja stalinowska. *Dr Oskar Lange, docent*: Straty kapitałowe jako korzyść społeczna. *Dr Aleksander Wójcicki, prof.*. Ku naprawie naszego syndykalizmu.

Samorząd. Warszawa, tygodnik nr 17. *F. Branny*: W sprawie planowej gospodarki w samorządzie ziemskim. *M. Korwin-Piotrowski*: Nadzór nad gminą wiejską. *F.*: Wiejskie lotne ośrodki zdrowia.

Samorząd miejski. Warszawa, dwutygodnik nr 8. *Stanisław Dębowski*: Zakończenie akcji oddłużeniowej. *M. Wójcik*: Potrzeby inwestycyjne miast wojewódzkich wschodnich. *Inż. Włodzimierz Rabczewski*: 50 lat usuwania ścieków Warszawy.

Sprawy narodowościowe. Warszawa, dwumiesięcznik nr 6. *Stanisław J. Paprocki*: Leon Wasilewski jako badacz zagadnień narodowościowych. *A. Łotocki*: Leon Wasilewski o sprawie „ukraińskiej". *Józef Obrębski*: Statyczne i dynamiczne podejście w badaniach narodowościowych. *Inż. Jakub Babicki*: Udział Żydów w akcji parcelacyjnej na terenie województwa stanisławowskiego w latach 1920—1935

Wiadomości służby geograficznej. Warszawa, nr 4. *Mgr Mieczysław Jeśman*: Gęstość zabudowania woj wołyńskiego. *Inż. Alfred Rundo*: Organizacja sygnalizacji i prognozy wezbrań zagranicą.

Wiedza—życie. Warszawa, miesięcznik nr 3 *Tadeusz Różycki*. Państwa totalne i wojna totalna.

Współczesna myśl prawnicza. Warszawa, miesięcznik nr 4. *B Waloszek* Charakter roszczenia o zadośćuczynienie za krzywdę moralną. *J. W Śliwowski*: Naród w prawie karnym i wymiarze sprawiedliwości.

Życie urzędnicze. Warszawa, miesięcznik nr 5. *Le-sza*: Klęska dobrej koniunktury.

La revue du droit public et de la Science politique en France et à l'étranger. Paris, kwartalnik Tom LIV. nr 1. *M. Gaston Jeze*: Revision ou Resilation des concessions de service public de transports en commun d'interêt local. *M. Ulrich Scheuner*: Le peuple, l'Etat, le droit et la doctrine nationale-socialiste. *M. R. Bonnard*: Syndicalisme, corporatisme et etat corporatif *M. C Chavanon*: Analyses de notes de jurisprudence *M. C. Chavanon*: Revue sommaire de jurisprudence.

Revue politique et parlementaire. Paris, miesięcznik nr 509. *Bernard Lavergne prof*: Le scrutin d'arrondissement, suicide du parti radical-socialiste. *Henri Hauser prof.*: Des obstacles opposés à la circulation des hommes.

L'urbanisme. Paris, miesięcznik nr 53. *M. J Lebreton*: La suppression des Taudis du vieux manses et le relogement de ses habitants *M. Paul Lecolier*: Les plantations fruitières.

Auslanddeutsche. Stuttgart, miesięcznik nr 4. *Egon Lendl*: Die Stellung des Slawoniendeutschtums unter den südostdeutschen Volksinseln. *Erwin Kreiner*: Zur bevölkerungspolitischen Lage in Slawonien. *Wilhelm Ruoff*: Das Deutschtum in Belgrad. Polnischer Westverband und Deuscher Volksbund in Ostoberschlesien.

Beton und Eisen Berlin, dwutygodnik nr 7. *Hans Kolb*: Erfahrungen mit den Eisenbetonbestimmungen bei der Bauüberwachung.

Deutsche Bauzeitung. Berlin, tygodnik nr 17. *C. Kersten:* Skelettbauten in Eisenbeton.

Der Gemeindetag. Berlin, dwutygodnik nr 7. *dr Westermann:* Hauschalts-Fragen der preussischen Provinzialverbände 1937.

Gesundheits Ingenieur. München, tygodnik nr 10. *Dr ing. H. Dieterich:* Das deutsche Zentralheizungs und Lüftungsfach im Vierjahresplan. Nr 11. *Ing Friedrich Bruckmayer:* Bestimmung des Wärmechutzes von Holsteinen durch elektrische Modell-versuch. *K. Imhoff:* Erfahrungen mit Abwasserteichen im Auslande. Nr 12. *Dr ing. J. S. Cammerer:* Der Feuchtigkeitsgehalt organischer Baustoffe in der Praxis. *Dr ing. A. Heilmann:* Der Fachnormenausschuss für Abwasser. *Wenger:* Wasser-Enthärtung und öffentliche Badeanstalten sowie Krankenhäuser Nr 13. *Dr Wilhelm Wietfeldt:* Einfache Lüftungsanlagen für Arbeitsräume. *Dipl. ing. K. A. Pohl:* Betriebserfahrungen in russischen Fernheizungs — und Warmwasserversorgungsanlagen. Nr 14. *Dr E. F. van der Held:* Wärmeübertragung durch Strahlung *Prof. M. Lurie, ing. Michailoff:* Die Verdunstung von Wasser aus offenen Oberflächen. *Ing. Max Setz:* Der Wäschereibetrieb des Krankenhauses. Nr 15. *Oscar Schmidt:* Betrachtungen über Heizkörper. *Ing. Ph. Ritter:* Heizkörper. *Dr B Böttcher:* Belebtschlammverfahren ohne Vorreinigung. Nr 16. *Dr E. F. M. van de Held:* Der Einfluss der Anwesenheit von Luft auf den Niederschlag von Wasserdampf. *Ing. K. A. Pohl:* Heizung, Lüftung und Heisswasserversorgung einer Grossdruckerei. *Ernst v. Strauch:* Die Kläranlage Planitz der Mulden-Wassergenossenschaft. *Dr H. Haupt:* Alkalische Brunnenwässer bei Siedlungsbauten. Nr 17. *Ing. M. Hottinger:* Klima und Heizung. *Dr. E. Wieser:* Das „Z" — Verfahren zur Abwasserreinigung.

Reichsverwaltungsblatt. Berlin, tygodnik nr 14. *Koellreuter:* Die Danziger Reichsverordnung über die Polizei vom 11 Januar 1937. *Krieger:* Das Rassenrecht.

Schmollersjahrbuch für Gesetzgebung Verwaltung und Volkswirtschaft in Deutschen Reiche. München - Leipzig nr 2. *Dr Wilhelm Andreae:* Entstehung der Volkswirtschaft oder Ausgliederung? *Dr Hermann Mönch:* Das Wirtschaftliche und das Soziale als lebendige (wirkliche und wissenschaftliche) System prinzipien.

Zeitschrift für osteuropäisches Recht. Berlin, miesięcznik nr 9. *Krieger:* Die deutsch.-polnische Aufwertungsabwicklung. *Maurach:* Das Walrecht nach der Verfassung der Sovetunion vom 5 XII 1936. *Ujlaki:* Die rechtsvereinheitlichenden Bestrebungen der Nachfolgestaaten und das ungarische Privatrecht.

Public Administration. Londyn, miesięcznik nr 2 *Inspektor Brown:* Work of the Thames Police *F. E. Barraclough:* Administrative Justice. *F. N. Gladden:* Administration of the Ottoman Empire under Suleiman.

Drukarnia Gaz. Adm. i P. P., Warszawa, Trębacka 11.